

Хмельницький національний університет
Факультет технологій і дизайну
Кафедра дизайну

ДИПЛОМНА РОБОТА

перший (бакалаврський)

Освітній рівень

РОЗРОБКА СЕРІЇ ПЛАКАТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ ДЛЯ ПАРКУ ІМ. МИХАЙЛА ЧЕКМАНА В М. ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 022 Дизайн

Шифр і назва спеціальності

Шифр ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Виконала: студентка 4 курсу, група ГДР-18-1

Підпис

О. В.Скрипник

Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

О. В.Бобровський

Ініціали, прізвище

Нормоконтролер

Підпис

С. А.Петрашук

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри дизайну

Підпис

Е. В.Базилюк

Ініціали, прізвище

_____ 2022 р.

Хмельницький, 2022

Хмельницький національний університет
(повне найменування навчального закладу)
Факультет Технологій та дизайну
Кафедра Дизайну
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
(шифр і назва)
Спеціальність 022 Дизайн
(шифр і назва)
Освітня програма Дизайн

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри дизайну

Базилюк Е. В.

2022 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ**

Скрипник Олександра Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту Розробка серії плакатів екологічної тематики для парку ім. Михайла
Чекмана в м. Хмельницькому

Керівник проекту Бобровський Олег Володимирович, ст. викладач
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом вищого навчального закладу від « 01 » березня 2022р., № 18

2. Строк подання студентом закінченої роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

Мета дипломної роботи – розробка серії плакатів екологічної тематики для парку
імені Чекмана міста Хмельницького

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ

1 Обґрунтування вихідних даних до проектування об'єкту

2 Ретроспектива теми

3 Творча розробка дизайну об'єкту проектування

Висновки

Перелік джерел посилань

Додаток А Етапи розробки плакатів екологічної тематики

Додаток Б Розміщення плакатів екологічної тематики в парку

Додаток В Презентаційний банер

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

Один презентаційний банер 1500 × 2000 мм

1 плакат. Вирубка дерев

2 плакат. Побутове забруднення навколишнього середовища

3 плакат. Забруднення повітря відпрацьованими газами автотранспорту

4 плакат. Забруднення водоймищ токсичними відходами

5 плакат. Пожежі, спричинені запалюванням багаття в парку

6 плакат. Вплив тютюнового диму та недопалків на природу

6. Консультанти розділів проекту

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Бобровський О.В., ст. викладач		
2	Бобровський О.В., ст. викладач		
3	Бобровський О.В., ст. викладач		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Збір основної інформації	01.02.22	
2	Обґрунтування вихідних даних до проектування об'єкту	24.02.22	
3	Дослідження вимог до дизайну об'єкту	09.03.22	
4	Історичний огляд ретроспективи об'єкту обраного напрямку	19.03.22	
5	Огляд відомих організацій, що випускають плакати екологічної тематики	02.04.22	
6	Вибір та обґрунтування концепції дизайну об'єкту проектування	14.04.22	
7	Аналіз джерела творчості	28.04.22	
7	Обґрунтування розробки головної ідеї дизайну об'єкту проектування	01.05.22	
8	Висновки	22.05.22	
9	Розробка презентаційного банеру	31.05.22	
10	Затвердження роботи	15.06.22	

Студент _____
(підпис)

О. В. Скрипник
Ініціали, прізвище

Керівник проекту _____

О. В. Бобровський

АНОТАЦІЯ

до дипломної роботи освітнього рівня «бакалавр»

на тему: «Розробка серії плакатів екологічної тематики для парку ім. Михайла

Чекмана в м. Хмельницькому»

студентки групи ГДР-18-1 Скрипник О.В.

керівник – ст. викладач Бобровський О.В.

Обсяг пояснювальної записки — 65 с., 53 рис., 3 додатки, 20 джерел посилання

Обсяг графічної частини – презентаційний банер розміром 1500 x 2000 мм

ПЛАКАТ, ПОСТЕР, РИСУНОК, ЕКОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЧНИЙ ПЛАКАТ,
ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, ПРИРОДА, НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ, ПАРК

У дипломній роботі розроблено серію плакатів екологічної тематики для парку імені Михайла Чекмана в місті Хмельницькому.

В результаті проведеного дослідження обрано шість актуальних для скверів тем: вирубка дерев, побутове забруднення середовища, забруднення повітря відпрацьованими газами транспорту, забруднення водоймищ відходами підприємств, пожежі спричинені розпаленням багаття серед дерев, вплив отруйних речовин з недопалків та сигаретного диму на природу.

Розроблені плакати виконані в стилі flat-дизайну з використанням трьох основних кольорів – чорного, червоного та білого і допоміжними кольорами в деяких елементах рисунків. Кожен з плакатів містить або заклик до дії, або застереження, або повчання, характерні для еко-постерів.

(дата)

(підпис)

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Обґрунтування вихідних даних до проектування об'єкту.....	7
1.1 Характеристика об'єкту проектування.....	7
1.1.1 Загальна характеристика плакату	7
1.1.2 Доцільність екологічних плакатів.....	9
1.2 Дослідження вимог до дизайну об'єкту	10
2 Ретроспектива теми.....	13
2.1 Історичний огляд ретроспективи об'єкту обраного напрямку.....	13
2.1.1 Історія плакату	13
2.1.2 Історія становлення та етапи розвитку екологічного плакату в Україні.....	23
2.2 Огляд відомих організацій, що випускають плакати екологічної тематики.....	30
2.2.1 Організація World Wildlife Fund	30
2.2.2 Організація Greenpeace.....	36
2.2.3 Міжнародне Трієнале еко-плакату «4-й Блок»	39
3 Творча розробка дизайну об'єкту проектування.....	42
3.1 Вибір та обґрунтування концепції дизайну об'єкту проектування	42
3.2 Аналіз джерела творчості.....	43
3.3 Обґрунтування розробки головної ідеї дизайну об'єкту проектування	44
Висновки.....	53
Перелік джерел посилань	55
Додаток А Етапи розробки плакатів екологічної тематики.....	59
Додаток Б Розміщення плакатів екологічної тематики в парку	62
Додаток В Презентаційний банер	65

					<i>ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ</i>			
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата				
Розроб.		Скрипник О.В.			Розробка серії плакатів екологічної тематики для парку ім. Михайла Чекмана в м.Хмельницькому	Лім.	Арк.	Аркушів
Перевір.		Бобровський О.В.					4	65
Реценз.		Трачук В.А.				ХНУ, ГДР-18-1		
Н. Контр.		Петрашук С.А						
Затверд.		Базиліук Е.В.						

ВСТУП

Сьогодні наше життя неможливо уявити без графічного дизайну, розвиток якого тісно пов'язаний з історією людства. Те, що нині значно полегшує нам життя і що вносить свій неоціненний вклад у розвиток культурної та соціально-економічної сфери – афіші, плакати, товарні знаки, візитки, різноманітні реклами, – колись було невибагливими та нечіткими малюнками на скелях; та час минає, і еволюція призводить до виникнення у людей нових потреб – саме тоді людство звертається до графічного дизайну. Комуś потрібні афіші на вході в кінотеатр чи магазин, щоб без лишніх проблем дізнатись про наявність в них будь-якого продукту; хтось звертається до путівників, щоб не загубитись у новому місті; а хтось використовує плакати, як спосіб передачі важливої інформації, котру треба донести до великої кількості людей. Графічний дизайн став невід'ємною частиною сьогодення.

Говорячи про плакати, варто сказати, що вони приходили на поміч суспільству ще дуже давно, давніше, ніж ми можемо собі уявити. Ще коли не було такого поняття, як графічний дизайн, плакати вже використовувалися для важливих оголошень, пошуку втікачів, заклику до участі в різних заходах. Плакатне мистецтво розвивалось, а разом з ним виникали і нові жанри постерів. Так, відносно недавно, ближче до XIX століття, у світ прийшов й екологічний плакат.

Актуальність теми. У реаліях сьогоdnішнього світу плакат на екологічну тематику є дуже важливим елементом боротьби за благополуччя нашої планети. Недарма екологічний рух починає поширюватися на все більші території та стає невід'ємною частиною життя мешканців Землі – клімат змінюється, льодовики тануть, постає загроза підняття рівня океанів, ліси палають, тварини втрачають свої домівки та вимирають, в воду, повітря та ґрунт відбуваються викиди отруйних для флори та фауни речовин... І це лише мала частина того, що відбувається нині з нашою екологією. Коли люди

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						5
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

піднімаються та єднуються, щоб звернути увагу на актуальну проблему, плакат допомагає їм у цьому як ніхто інший. Постери доносять до мас інформацію про катаклізми, спричинені людьми, знайомлять їх із темою екології в цілому, розповідають сумну історію тварин та рослин, пропонують варіанти вирішення проблеми. Проходячи повз колону пікетуючих, перехожі з великою ймовірністю звернуть увагу на картинку чи слова, розміщені на плакаті; постери можна сфотографувати та розмістити на сайтах в якості реклами чи в додатках до статті. Постери – невід’ємна частина будь-якого екологічного руху. А екологічний рух є тим, без чого сучасний світ уявити неможливо.

Саме тому створення екологічних плакатів є доцільним та актуальним завданням.

Мета дипломної роботи – розробка серії плакатів екологічної тематики для парку імені Чекмана міста Хмельницького.

Для того, щоб досягнути встановленої **мети**, необхідно було вирішити наступні **завдання**:

1. Дізнатись, що таке плакат, які у нього є види та жанри та які їх особливості.
2. Дослідити, що таке екологічний плакат та які є вимоги до його створення.
3. Визначити доцільність теми (екологічні плакати).
4. Провести огляд робіт відомих організацій, що працюють над подібною темою.
5. Знайти найактуальніші теми екології, котрі б стосувались і місцевих парків також.
6. На їх основі розробити декілька плакатів, які можна вільно використовувати в парку імені Чекмана.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						6
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

1 ОБГРУНТУВАННЯ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ОБ'ЄКТУ

1.1 Характеристика об'єкту проектування

1.1.1 Загальна характеристика плакату

Розквіт плакатного мистецтва відбувся у кінці XIX – початку XX ст. в Європі та Америці. З тих пір уявити громадські місця без постерів не є можливим.

Плакат (постер) – це вид друкованої графіки, листове великоформатне тиражне видання, котре несе у собі пропагандистський, агітаційний, інструктивний, навчальний чи інший зміст. Він розробляється за допомогою графічних чи живописних технік, а найпоширенішим засобом створення плаката є використання комп'ютерних технологій та таких програм, як Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Paint Tool SAI, Crita, Corel Draw та їм подібних. Плакати вже давно стали невід'ємною частиною нашого життя – вони зустрічаються на вулицях містечок, на придорожніх банерах, у школах, університетах та дитячих садочках, постери висять у магазинах, кінотеатрах та концертних залах. Зустрічаємо ми як великі плакати, наприклад на рекламних щитах, так і маленькі – на сірниковій коробці чи навіть поштова марка. Нещодавно на весь світ поширилась новина про марку виробництва «Укрпошти», на котрій зображений український військовий та російський корабель. Сама марка досить маленьких розмірів, але вона утворилась з повномасштабного плаката.

Головна мета плакату полягає в тому, щоб донести до людей інформацію, саме тому постери зазвичай друкують на великих аркушах – в цьому випадку текст чи картинка звернуть на себе увагу перехожих з більшою ймовірністю, ніж коли плакат виконаний у маленьких розмірах, адже до маленького плакату ще треба підійти, щоб роздивитися та прочитати, на що теж витратиться певний час.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						7
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Плакати поділяються на три групи – це шрифтовий плакат, поєднання шрифту і графічного зображення та саме графічне зображення. Видів плакату є безліч, але основні, найголовніші – це соціальний, культурологічний, пропагандистський, рекламний та науковий (навчальний).

Пропагандистський плакат поділяється на агітаційний та політичний. Обидва підвиди відрізняються емоційною гостротою, динамічністю композиції, вони закликають до дії та звучать переконливо. Зазвичай вони використовуються під час передвиборчих кампаній, задля пропаганди чи заклику до чогось.

Рекламний плакат можна поділити на торгово-промисловий (інформує про продукт чи послугу) та видовищний (театральний, кіноплакат, цирковий, музичні афіші).

Соціальний плакат розповідає про соціальні відносини в суспільстві та більш вузьких колах (як сім'я), відображає соціальні прояви особистості, торкається важливих тем, він найефективніше впливає на суспільство. Як правило, в таких плакатах повідомляється про моральні цінності, такі як патріотизм або турбота про близьких

Культурологічний плакат тісно пов'язаний з нацією, національними цінностями, історією та історичною спадщиною, він часто демонструє історико-культурні пам'ятки і визначні постаті минулого і сьогодення.

Основою наукового (навчального) плакату є наука, знання, освіта, він закликає до навчання, розповідає наукову інформацію, поширює певні правила. Для цього виду характерне використання великої кількості тексту, інформація відображається у вигляді схеми, таблиці чи інфографіки [1].

Робота над плакатом – досить цікавий вид діяльності, який дозволить дизайнерам застосувати свої креативні навички та дати волю своїй уяві. Але натомість робота над плакатом — нелегка праця, оскільки необхідно донести до людей цілу історію або велику думку із застосуванням мінімальної кількості інструментів. Також треба брати до уваги те, що в кожному плакаті повинна відчуватись робота автора. Використання готових стокових

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						8
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

фотографій із безкоштовних ресурсів, швидше за все, не дасть плакату індивідуальності та не допоможе привернути увагу. Глядач відчуває, що у хорошу роботу вклали душу, а це нерідко є одним із важливих критеріїв під час створення плакату.

1.1.2 Доцільність екологічних плакатів

Охорона природи та навколишнього середовища в цілому – справа нелегка, а тому потребує допомоги, котра має надходити зі всіх сфер людської діяльності, в тому числі – з мистецтва. Екологічний плакат – невід’ємна частина боротьби за благополуччя планети.

Плакати на екологічну тематику можуть показати вплив, який ми чинимо на навколишнє середовище через наші повсякденні рішення та дії, як ми можемо зменшити свій екологічний слід, проводячи невеликі зміни у нашому житті в користь екології, такі плакати показують красу природи, про котру так легко забути в сучасному світі, переповненому технологіями. Мета цих плакатів — підвищити екологічну обізнаність та пропагувати спосіб життя, у якому б вплив людини на природу був мінімальний або ж його не було зовсім. Якби кожен зробив невелику зміну у своєму способі життя, ми могли б досягти великих змін разом.

У нашому сучасному суспільстві, орієнтованому на споживання, прибуток важливіший за екологічні наслідки. Рекламні плакати спонукають нас купувати більше, щоб підтримати економіку. Вони припускають, що ми краще виглядаємо або ведемо кращий спосіб життя, коли купуємо продукт. Але вони не показують екологічних наслідків виробництва цієї продукції.

Основним наслідком нашого надмірного споживання та бездумної поведінки є не тільки зміна клімату, але й накопичення відходів у навколишньому середовищі, що створює загрозу для дикої природи, функціонування екосистем та для нашого життя в цілому. Ми залежимо від

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						9
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

екосистем, які дарують нам їжу, матеріали та здоров'я; знищуючи їх, ми руйнуємо наші засоби до існування.

Чи є екологічні плакати чимось, що необхідно людству? Так, безсумнівно. У такий екологічно скрутний для планети час, коли льодовики тануть, сміття забруднює Землю все більше і більше, лісів стає все менше і багато тварин опиняються на грані вимирання, треба діяти швидко і влучно, заохочуючи до екологічного руху якомога більше людей. Ніщо не впорається із цією задачею так, як це зробить плакат. Саме плакат колись агітував та заохочував суспільство до праці, закликав до виборів, пропагував мирні та дружні відносини між жителями різних країн. Плакат розповідав, яка вистава буде йти в театрі сьогодні, він повідомляв випадкових перехожих, що є в наявності в кафе чи магазині. І сьогодні плакат виносить в маси історії багатьох людей, розповсюджує важливу інформацію, закликає до дій, котрі можуть врятувати комусь життя.

Екологія – тема важка, але її потрібно висвітлювати, щоб у людства було щасливе майбутнє. Допоки існують екологічні проблеми, до тих пір і будуть актуальні екологічні плакати.

1.2 Дослідження вимог до дизайну об'єкту

Плакат – вид друкованої продукції, який використовується в інформаційних та рекламних цілях, саме тому частіше за все він повинен мати щось, що б його виділяло, виводило на перший план – це може бути яскравий дизайн, великий і помітний текст або ж оригінальна ідея, котру не зустрінеш ніде інде.

Текст потрібно розміщувати на відстані один від одного – як літери, так і рядки, щоб здалеку текст не зливався в суцільну пляму. При виборі шрифту потрібно зважати на практичність, а не на красу – звичайний шрифт без курсиву і завитків буде сприйматись легше і зручніше. Також не бажано добавляти на плакат дуже багато текстів, адже його повинно бути стільки, щоб

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						10
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

людина, проходячи повз, змогла швидко пробігти по написаному поглядом. Якщо ж тексту багато, то його треба розділити на головне і другорядне – головне подати більшим кеглем, другорядне – меншим, все інше – ще меншим.

Що є основним в виготовленні саме екологічних плакатів? Графічні зображення та текстові заклики завжди мають передати основну суть справи – це головне, що треба враховувати під час виготовлення постерів. Ці плакати можуть бути тематично пов'язані один з одним і розповідати спільну історію, з'єднуватись в цільну картинку, а можуть бути незалежні один від одного. Вони повинні розглядати екологічні наслідки, які мають різні етапи життя продуктів, котрі ми споживаємо, починаючи з видобутку сировини і закінчуючи утилізацією відходів.

Для того, щоб відображати чіткий меседж, вміст плакатів можна створювати разом із спеціалістами з маркетингу. Важливо, щоб заклики на плакатах не були ні занадто слабкими, ні агресивними чи грубими. Плакати повинні в освітній та доступній формі розповідати про екологічні проблеми, з якими ми стикаємося через нашу теперішню поведінку.

Графічні зображення (малюнки) на еко-постерах повинні бути зрозумілими, навіть якщо інформація подається не прямо, а через певні образи, завуальовано. Окрім цього, деякі плакати повинні давати пропозиції щодо того, як жити більш стабільно та спокійно, з гармонією в тому, що ми вже маємо, в противагу тій рекламі, котра закликає нас зосереджуватись на нашому зовнішньому вигляді та прагненні до більшого, щоб бути щасливими.

Говорячи про завуальовану інформацію, слід сказати, що метафора – також дуже важлива складова плакатів сьогодення [2]. Щоб створити вдалий сюжет, котрий буде розповідати плакат, художники часто звертаються саме до метафор, адже вони є чудовим засобом для створення влучного образу. Що таке метафора? Це перенесення ознак одного предмета на інший, порівняння цих двох чи більше речей, це образи, сутність яких розкривається через образ чогось другого. Тобто, розмірковуючи над ідеєю екологічного плакату, завжди можна використати метафору, щоб глядач, дивлячись на готовий витвір,

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						11
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

міркував асоціаціями, порівнював речі та знаходив ключ до розуміння цілісної картини, котру він бачить перед собою. Та варто пам'ятати, що метафор теж буває забагато, або ж вони занадто складні для сприйняття – у всьому треба шукати золоту середину.

Символізм – теж не останній прийом у створенні плакатів. Символізм в узагальнені це перетворення конкретного художнього образу на символ, на щось, що містить підтекст, який можна якось інтерпретувати. Це безмежний політ фантазії як для виконавця плакату, так і для глядача, це свого роду загадка, котру треба розгадати, щоб дістатись до самого сенсу постера. Щоправда, широко його використовувати бажано в плакатах, які, наприклад, підуть на виставку, де люди будуть мати багато часу на те, щоб все роздивитися, а не які призначені для «швидкого» вивчення, наприклад, висячи десь на вулиці.

Після завершення плакату, потрібно підготуватись до його друку. Для цього треба врахувати, де плакат буде розміщуватись, чи будуть його торкатися погодні умови чи інші фактори впливу, скільки плакат в цілому повинен пропрацювати. Якщо плакат має служити довго – треба друкувати на щільному папері, якщо постер буде висіти на вулиці – під час друку варто використовувати особливі фарби чи обробити плакат вже після друку (ламінування, лакування). Сонячні промені випалюють фарби з плакатів та роблять їх тьмяними, тому в цьому випадку не завадять фарби, стійкі до УФ-випромінювання [3].

Підсумовуючи, можна сказати, що в виготовлені та друці плакатів будь-якого жанру є свої правила та деталі, яких варто дотримуватись, щоб створити правильний, «діючий» постер, котрий торкнеться серця глядача і буде довго слугувати.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						12
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

2 РЕТРОСПЕКТИВА ТЕМИ

2.1 Історичний огляд ретроспективи об'єкту обраного напрямку

2.1.1 Історія плакату

Процес розміщення намальованих від руки публічних афіш можна простежити до глибокої давнини. Якщо вірити історії, усе почалось у Єгипті - "плакати" тоді були лише специфічними оголошеннями, завдяки яким люди намагались відшукати рабів, котрі втекли від свого господаря. Потім слідували Давні Греція та Рим, де плакати створювалися для того, щоб повідомити містян про майбутню виставу чи якусь цікаву пропозицію. Та до нас дійшли витвори мистецтва, датовані вже більш пізніми століттями. Наприклад, рекламна гравюра лотереї, котра проводилась у Німеччині в XV столітті (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Гравюра лотереї

Один з найбільш ранніх відомих прикладів друкованої реклами в Британії датується 1477 роком – невеликий темний блок тексту, що рекламує посібник для священників у Солсбері, південно-західна Англія. Оголошення було надруковано Вільямом Кекстоном, який запровадив друкарський верстат

у Великобританії і був першою людиною в країні, котра заробляла на життя друком і продажом книг.

Початком сучасних плакатів можна вважати 1482 рік, коли торговець книгами на ім'я Батдольд вперше використав в якості реклами нового видання «Геометрії» Евкліда плакат. Нажаль, він не зберігся до сьогодення. До нас дійшов рекламний плакат 1491 року, на якому зображені герої лицарського роману «Прекрасна Мелузіна» (рис. 2.2).

¶ Een schoone ghenuechliche en seer vrede hyl
 roue van eenre vrouwe gheheten Meluzine/
 en van haer afcoemste en gheslachte va haer
 woert ghecomen spnde en van haer alre won
 derlike en vrome werckē en sepen die sy gedaē
 en bedriuen hebben Ende es nu nrewclinc wt
 den walsche ghetranslateert in dupsche /ende
 met schoone personagen ende figuren na den
 epsch der maten verciert Ende mē salls met
 vele meet andere niuwe boecken vinden te coo
 pe tet plaerzen hier onder gheschriuen

Рисунок 2.2 – «Прекрасна Мелузіна»

З часом була винайдена літографія, що значно спростила процес створення плакатів. За літографський друкарський верстат треба завдячувати Алоїсу Зенефельдеру.

Французький художник-плакатист Жюль Шере створив перші кольорові плакати в 1866 році. Удосконалення широкомасштабного кольорового друку десятиліттями уникало художників, поки Шере не зробив прорив, спростивши

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			14

технологічний процес кольорової літографії і домогшись можливості робити відбитки двома різними фарбами з одного «каменю». Плакати Шере досі користуються великою популярністю. За тридцять років кар'єри він створив понад 1000 постерів (рис. 2.3 – 2.4).

Рисунок 2.3 – «Saxoleine»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

15

Рисунок 2.4 – «Ельдорадо»

Протягом наступних десятиліть дизайнери з усього світу експериментували з дизайном плакатів. Стиль модерн, популяризований чеським художником Альфонсом Мухою (рис.2.5), захопив світ плакатів і надихнув на інші національні варіанти. У США також були власні художники-плакатисти, що працювали в стилі модерн, наприклад Вільям Бредлі та Едвард Пенфілд, обидва дуже надихалися чистими та звивистими лініями британського художника Обрі Бердслі (рис. 2.6).

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			16

Рисунок 2.5 – «Фрукти»

Рисунок 2.6 – «Саломея»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

17

Поступово від надмірної орнаментатії модерну відмовилися на користь більш кутастих дизайнів ар-деко, стилю, який зосереджувався на технологічних інноваціях, таких як круїзні лайнери та швидкісні потяги, наприклад роботи Едварда Макнайта Кауффера (рис. 2.7) і Адольфа Мурона Кассандра (рис. 2.8).

Рисунок 2.7 – «Сент-Олбанс»

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		18

Рисунок 2.8 – «Північний експрес»

Російські конструктивісти зробили революцію в плакатному мистецтві в 1920-х роках, використовуючи фотомонтаж і товсті геометричні форми (рис. 2.9 - 2.10). Їх захоплюючий стиль поширився в комуністичному світі, вплинувши на продукцію плакатів революційної Іспанії 1930-х років, а також на китайський і кубинський графічний, впливаючи на їх дизайн протягом кількох десятиліть.

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			19

Рисунок 2.9 – «Будинок на вулкані»

Рисунок 2.10 - Лотерея

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

20

У 1960-х роках мотиви та манери модерну почали використовуватися для створення психоделічної графіки (рис. 2.11 - 2.12). Цей візуальний динамізм окрім Англії та США також був розвинутий у Польщі в 1960-70-х роках, коли існувала школа художників-плакатистів, які створювали постери для кіно та інших видів мистецтва, об'єднуючи характерні елементи сюрреалізму та яскраву палітру кольорів.

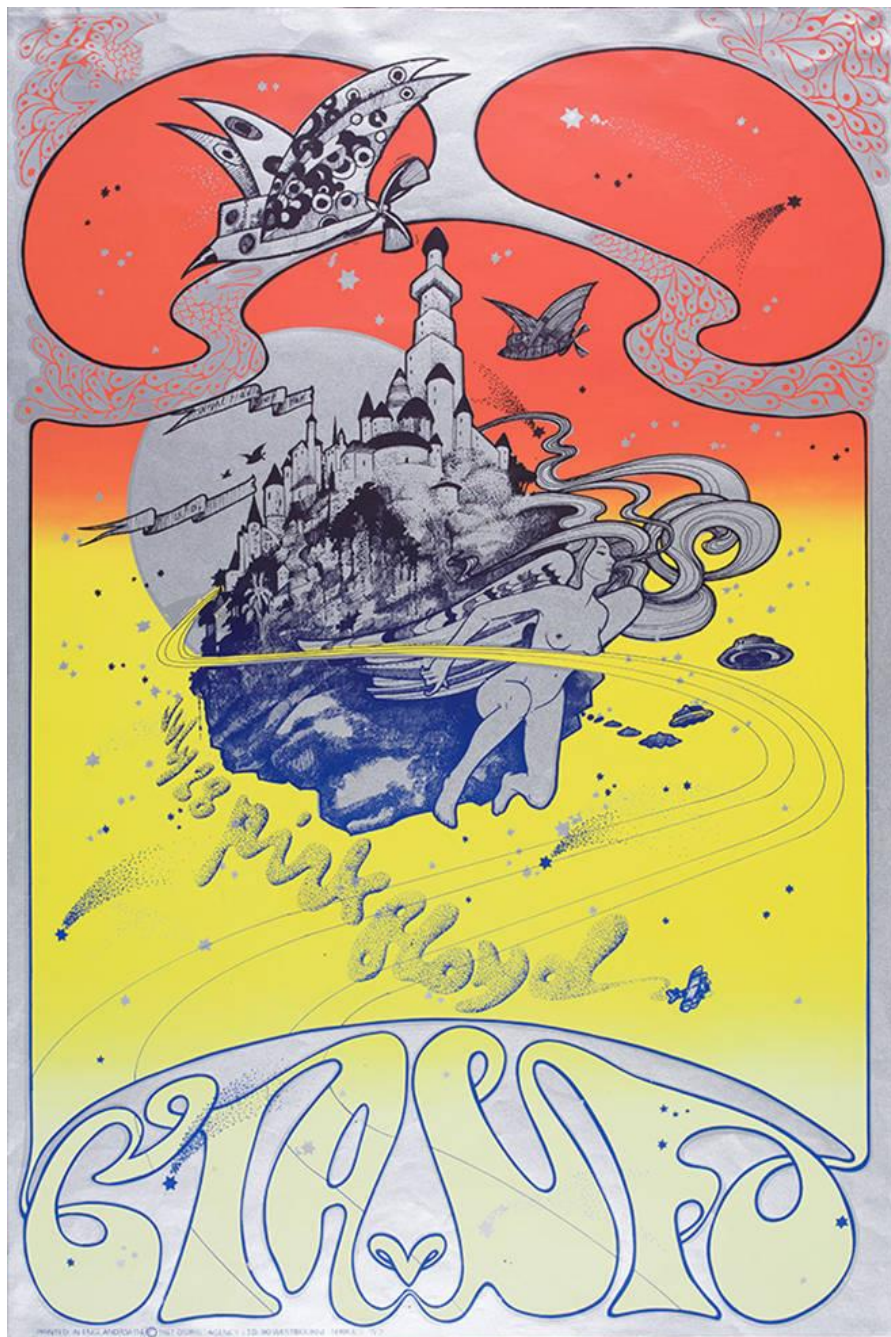

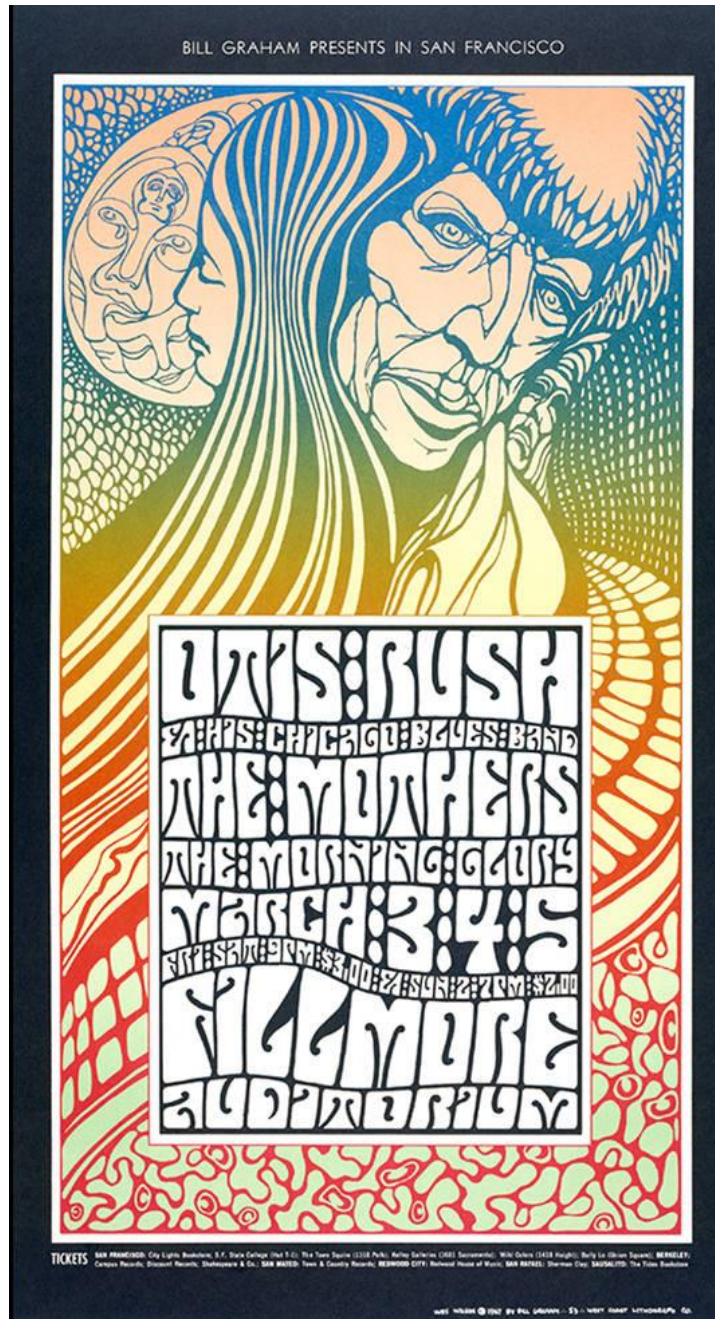
Рисунок 2.11 – «CIA v UFO»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

21

«Рисунок 2.12 – The Mothers»

У цифровій епосі, в наш час, все більше і більше набуває популярності "мем" – зображення та фрагмент тексту на ньому, котре копіюється та швидко поширюється по всій веб-павутині користувачами Інтернету [4]. Його теж можна розглядати як цифровий нащадок плакату (рис. 2.13 - 2.14). Хоча плакат більше не домінує в сучасному медіа-середовищі, він продовжує мати потужний вплив на людей, особливо у сфері політики та активізму.

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
							22
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			

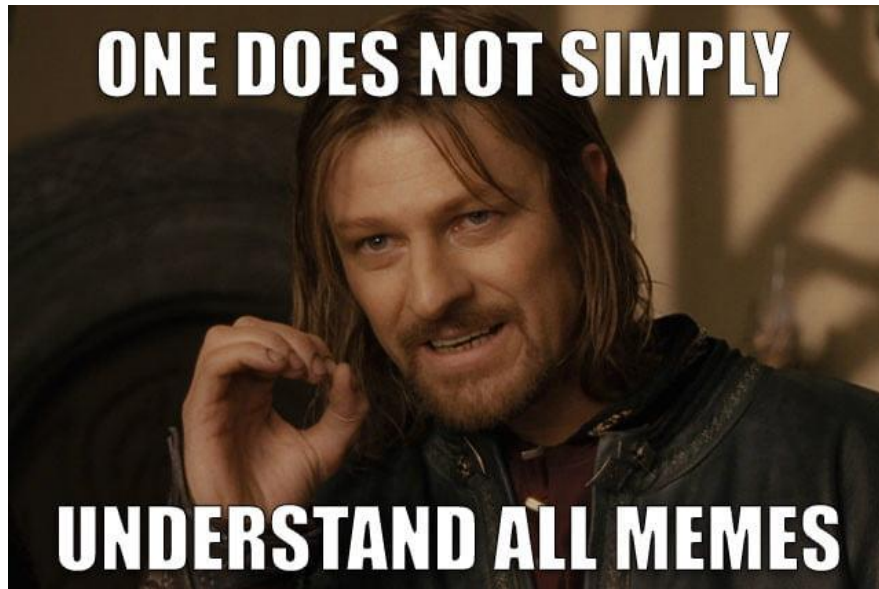

Рисунок 2.13 – Мем 1

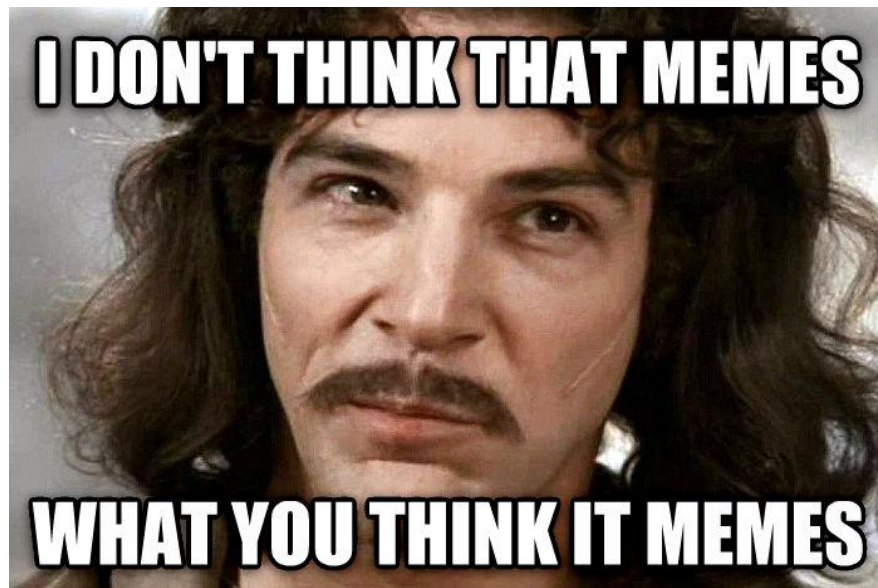

Рисунок 2.14 – Мем 2

2.1.2 Історія становлення та етапи розвитку екологічного плакату в Україні

Найбільші проблеми сьогодення тісно пов'язані з екологією, і Україна належить до низки найбільш екологічно неблагополучних країн. Недарма активісти в сфері екології кричать на весь світ, сподіваючись, що людство

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						23
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

нарешті їх почує - наша рідна Земля вже далеко не така, як була раніше. Наближається глобальне потепління, льодовики тануть, сотні тисяч тварин, деякі з котрих занесені до червоної книги, залишаються без своїх домівок, в атмосферу викидаються отруйні гази, води забруднюються токсичними відходами, ліси або ж горять через підвищення температури, або ж вирубуються заради того, щоб на їх місці з'явилась нова забудова... прямо зараз відбуваються незворотні процеси, що рано чи пізно вб'ють все живе на планеті. В такій кризовій ситуації дуже важливо знайти спільників заради більш продуктивної боротьби. І плакати, пов'язані з екологічною тематикою, неабияк в цьому допоможуть. Екологічні плакати були і будуть актуальні завжди, саме тому їм присвячена увага багатьох вітчизняних та зарубіжних митців - серед них О. Северіна, М. Конєва, О. Гладун, В. Косів, В. Даниленко та інші.

Рух на захист навколишнього середовища бере свій початок близько 70-х років ХХ століття - тоді на світ з'являються такі міжнародні організації, як World Wildlife Fund (WWF), Global Nest, Greenpeace, Міжнародний Зелений Хрест, Європейське екологічне агентство, Українська екологічна асоціація «Зелений світ» та їм подібні. Плакат, як масова форма мистецтва, разом зі створеними організаціями починає приймати безпосередню участь в справі охорони природи. Чому саме плакат? Тому що це найлаконічніший спосіб донести інформацію до людей. Візуально привабливий, зрозумілий та доступний, він притягує до себе увагу, змушуючи перехожих та небайдужих людей зупинитися поруч і прочитати подану на ньому інформацію, роздивитися зображену на ньому картинку. Майстри свого діла, художники-графіки доступно розповідають в своїх творіннях про екологічні біди, захоплюючи безліч різних тем - браконьєрство, вирубка лісів, забруднення атмосфери, ґрунту, водойм, переробка сміття і так далі. Тому плакат - чи не найкращий метод звернення уваги людства на найнагальнішу проблему, саме тому на пікетах та мітингах можна зустріти так багато плакатів. Але до 50-х років ХХ століття, нажаль, екологічний плакат майже не висвітлювався в

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						24
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

плакатному мистецтві, та й зараз він не посідає провідне місце. Захоплені технологічним прогресом, люди часто забувають про те, що знаходиться навколо - про природу та тварин.

У 60-70х роках ХХ століття екологічний плакат знаходить своїх прихильників і починає в неспішному темпі розвиватись. Плакатам того часу характерні загальні заклики та образи, вони висвітлюють тему турботи про звірів, озеленення планети, вирубки лісів (Г. Шевцов «Любіть, шануйте, бережіть природу!» (1968); Л. Даценко «З одного дерева можна зробити 100 000 сірників, один сірник може спалити 100 000 дерев» (1972); Г. Горобієвська «Уквітчаєм Вітчизну садами зеленими!» (1960).). Та плакатам цього періоду притаманна романтичність, обережність, саме тому вони не піднімали гострі екологічні проблеми, лише злегка торкались їх.

У кінці 70-х років ХХ століття настрої плаката змінюється, адже екологічні проблеми стають гострішими та звертають на себе все більше уваги. Тепер екологічний плакат емоційний, більш різкий та гучний, сповнений символізму (Л. Даценко «Стоп» (1980); І. Хара, І. Завадський «Дети, господар?» (1980).), але романтичні настрої теж залишаються, з'являється мова метафор (Г. Шевцов, «Оберігай красу рідної землі!» (1983); К. Кудряшова, «Природа вчить нас розуміти прекрасне. Любов до рідної країни неможлива без любові до її природи.» (1990).). Наскільки актуальними для суспільства стали екологічні проблеми свідчить і те, що починають виходити серії екологічних підбірок - як приклад, серія «Охороняй рідну природу».

Серед всіх тем, котрі стосуються екології, багато уваги привертала тема збереження рослинного та тваринного світу. Заклик до рівноваги між людським світом та живою природою виражено у плакатах В. Вітера «Не допустим!», «Ежедневно, но бережливо». Філософський аспект рівноправного співіснування людини і природи зумів лаконічно передати художник М. Мотузко у плакаті «Серцям - гармонію єднання, планеті хворій - виживання!» (рис. 2.15). Ідея єдності природи і людини є найважливішою в процесі становлення екосвітогляду.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						25
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Рисунок 2.15 - «Серцям - гармонію єднання, планеті хворій - виживання!»

О. Терент'єв у своєму плакаті «Це не тільки твоя Земля, НОМО SAPIENS» (1980) дуже влучно передав проблему браконьєрства, використовуючи зворушливі символи та об'єкти - у центрі композиції плаката невеликий острівець зелені, на якому беззахисна олениця з оленятами, а навколо них сіра стрічка бетонної автостради. Тему браконьєрства висвітлювали й інші митці - О.Векленко «Нет!» (1989); П. Савченко «Товарищи! Браконьєрству - решительный бой!» (1982); В. Шост «Ні пуху ні пера!» (1978).

Ще однією найпоширенішою проблемою є неконтрольована масова вирубка лісів, котра теж знайшла своє місце в плакатах художників тих часів. Звертається до людства Є. Кудряшов у плакаті «Человек проходит как хозяин...» (1989) (рис. 2.16), вдало використовуючи символізм і показуючи світу, що залишається в місцях, через які людина проходить, як господар. Своє бачення безвідповідальності та руйнівної діяльності людини (як псування дерев та нищення флори) - в роботах В. Сокола «Не каліч» (1978); А. Бондара «Після мене хоч потоп!» (1989).

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
							26
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			

Рисунок 2.16 – «Человек проходит как хозяин...»

Не менш серйозною проблемою є забруднення водою, адже всім чудово відомо, що живі істоти, в тому числі й люди, не можуть жити без води. Висвітлюючи цю проблему, звертаються до масової совісті плакати О. Шульгана «За чисті води і повітря» (1983); Є. Кудряшова «Ні!» (1973); В. Дем'яненко «20 000 000 000 тон відходів, від консервних банок до радіоактивних речовин вже викинуто людиною в моря і океани» (1989).

З темою забруднення довкілля промисловими відходами працювали художники Ж. Кравченко «За життя над димарями» (1973); Б. Хенкін «Заводи,

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						27
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

дихайте чистіше!» (1985); В. Побоків «Козак Мамай - душа правдивая. Не п'є, жінку не б'є, вже й не гуляє, бо від смогу та нітратів здоров'я не має», (1990) та О. Лекомцев, О. Стайков, Е. Морозовський «Запорожці пишуть листа турецькому султану», (1980). В останній художники творчо переосмислили відому картину І. Рєпіна, вдягнувши запорожців у протигази та зробивши «чорнобильську» версію (рис. 2.17).

Рисунок 2.17 – «Запорожці пишуть листа турецькому султану»

Чорнобильська катастрофа - наймасштабніша екологічна трагедія ХХ століття, ця подія розділила історію на два періоди - до і після вибуху на ЧАЕС. Справжньою тривоною за долю світу є плакати А. Вереши, Т. Фомичова «О святая, о святая родина моя, чем помогу тебе, рыдая!» (1989); В. Вітера «26. IV. 86» (рис. 2.18); В. Вештака «Welcome to Київ» (рис. 2.19), (1990); В. Шості, Ж. Кравченко «Екологічну правду всім», (1989), О. Векленка «26.04.86», «Завтра буде пізно. Допоможемо дітям Чорнобиля сьогодні», «АЕСтетизація». Пізніше чорнобильській темі О. Векленко присвятив серію плакатів, що експонувались на виставці «Екоплакат-93».

										Арк.
										28
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ					

Рисунок 2.18 – «26. IV. 86»

Рисунок 2.19 – «Welcome to Київ»

Справжнім досягненням для екологічного плакату стала Київська Бієнале 1989 року, на котрій тема екології була представлена досить широко. Екологічний плакат нарешті знайшов своє місце в мистецтві плаката та

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						29
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

звернув на себе увагу багатьох митців та поціновувачів мистецтва. З тих часів екологічні плакати почали використовуватися й відомими міжнародними суспільними організаціями, котрі виникали у різних куточках нашої планети, ці організації відіграли важливу роль в історії розвитку екологічної тематики в плакаті, в становленні жанру «екологічний плакат». Відомі організації з охорони тварин та природнього середовища й досі часто звертаються до мистецтва плаката, художники-графіки публікують свої екологічні постери, тема набуває більшого ажіотажу серед суспільства та виходить на новий, вищий рівень. Все це, звісно, зумовлено наростаючими екологічними проблемами у світі, але настав час вирішувати проблеми, а не закривати на них очі. В цьому допоможе плакат, феноменологічне завдання котрого - формування екологічної культури мислення світу.

Прослідкувавши теми, які висвітлювались художниками, можна з упевненістю констатувати, що практично всі плакатні гасла та твори минулих років є актуальними й нині. На сьогодні екологічна тематика є важливим елементом культури XXI ст. Її популяризація та застосування є показником розвитку прогресивного суспільства, безкомпромісної позиції щодо соціально значущих цінностей [5].

2.2 Огляд відомих організацій, що випускають плакати екологічної тематики

2.2.1 Організація World Wildlife Fund

Всесвітній фонд дикої природи (WWF) охороняє природу та екологічні процеси. Його місія — зупинити деградацію природного середовища планети та побудувати майбутнє, в якому люди живуть у гармонії з природою. WWF діє, щоб зберегти біологічне різноманіття світу, забезпечити стале використання відновлюваних природних ресурсів і посприяти зменшенню забруднення навколишнього середовища та марного споживання. WWF працює над збереженням лісів, прісноводних екосистем, океанів, які містять

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						30
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

основну частину світового біорізноманіття та забезпечують екологічні товари та послуги, від яких зрештою залежить все життя. Також WWF працює над подоланням наслідків поширення токсичних хімічних речовин і зміни клімату. І це далеко не все, з чим працюють представники організації [6].

WWF був започаткований після поїздки в 1960 році відомого британського біолога і першого генерального директора ЮНЕСКО Джуліана Хакслі, який відправився до Східної Африки, щоб доповісти про збереження дикої природи в цьому районі. Хакслі не був задоволений тим, що він побачив, і попередив, що велика частина дикої природи регіону може зникнути протягом наступних 20 років. У відповідь на його застереження на початку наступного року група зацікавлених експертів зібралася, щоб створити організацію, яка б підтримувала світове зусилля з охорони природи. Група вирішила розмістити свою діяльність у Швейцарії. У той же час панда на ім'я Чі-Чі була широко популярною пам'яткою в Лондонському зоопарку. Тоді організатори майбутньої WWF вирішили, що панда стане чудовим логотипом для нової організації.

І ось, у вересні 1961 року був офіційно створений Всесвітній фонд дикої природи [7]. Протягом перших трьох років WWF зібрав і пожертвував майже 1,9 мільйона доларів на проекти збереження природи. Його перші гранти надійшли до Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів, Міжнародної ради з охорони птахів, Міжнародного бюро досліджень водоплавних птахів та Міжнародної молодіжної федерації з вивчення та охорони природи. Інші пожертви надійшли до Фонду Чарльза Дарвіна для Галапагоських островів і кенійського заповідника Масаї Мара.

Наразі існує 24 філії WWF International, а також п'ять організацій, які пов'язані з WWF, але діють під іншою назвою. Крім того, WWF має основні офіси та партнерів у більш ніж 40 країнах.

Протягом понад 40 років свого існування WWF зробив значний внесок у розвиток та вплив світового руху за збереження природи. І у цьому, без будь-яких сумнівів, їм допомагає плакатне мистецтво. Багато статей публікуються

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						31
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

на офіційних сайтах організації саме з прикріпленням до них плакатів, також плакати використовуються як заставка до статті - це допомагає звернути на статтю увагу людей, котрі гортають сайти чи реклами, адже людський зір швидше вхопиться за картинку із гучним заголовком, ніж за полотна суцільного тексту. Плакати можуть розміщуватись і серед стрічок, підсумовуючи розділ чи підрозділ, можуть завершувати статтю, розміщуючись в кінці тексту. Постери - універсальний засіб розбавити написане, додати йому трішки барв. І великі організації влучно цим користуються.

Багато робіт плакатистів організації WWF пов'язані зі зміною клімату [8]. Постери закликають нас із відповідальністю ставитись до витрачання електроенергії та зменшити час її використання, ілюстративно розповідають, що трапиться, якщо ми не заподіємо лиху, котре вже торкнулось кожного з нас, а особливо - тварин по всьому світу, які втрачають свої домівки через глобальне потепління (рис. 2.20 - 2.21).

Вирубка та горіння лісів - не менш серйозна екологічна проблема, і вона теж висвітлюється у плакатах WWF. Використовуючи символізм, плакатисти влучно демонструють нам, ким ми є, коли знищуємо дерева заради власної вигоди, та що на нас очікує, якщо ми це не зупинимо. Дерева - така ж домівка для птахів та мілких тварин, як квартира чи будинок для нас, людей, тому так важливо діяти навпаки вирубці - саджати нові дерева і рятувати нашу Землю разом (рис. 2.22 - 2.24).

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						32
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

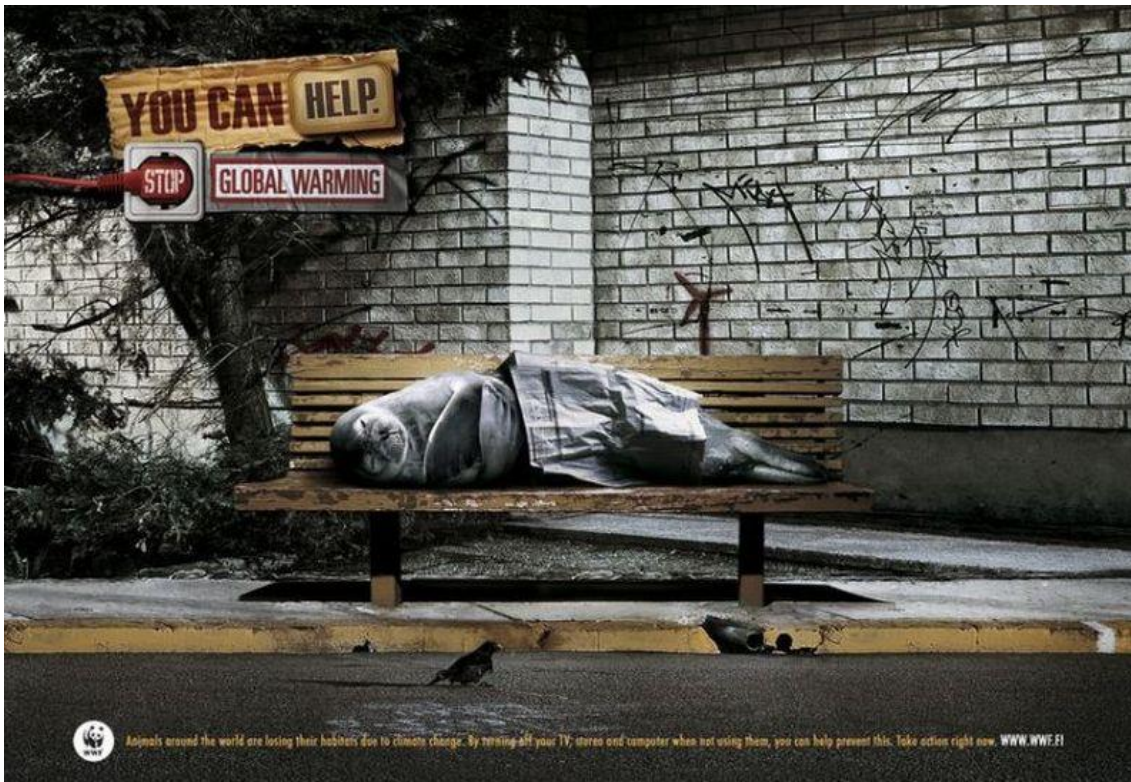

Рисунок 2.20 – «Глобальне потепління» 1

Рисунок 2.21 – «Глобальне потепління» 2

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

33

Рисунок 2.22 – «Rain forest»

Рисунок 2.23 – «200.000 дерев!»

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		34

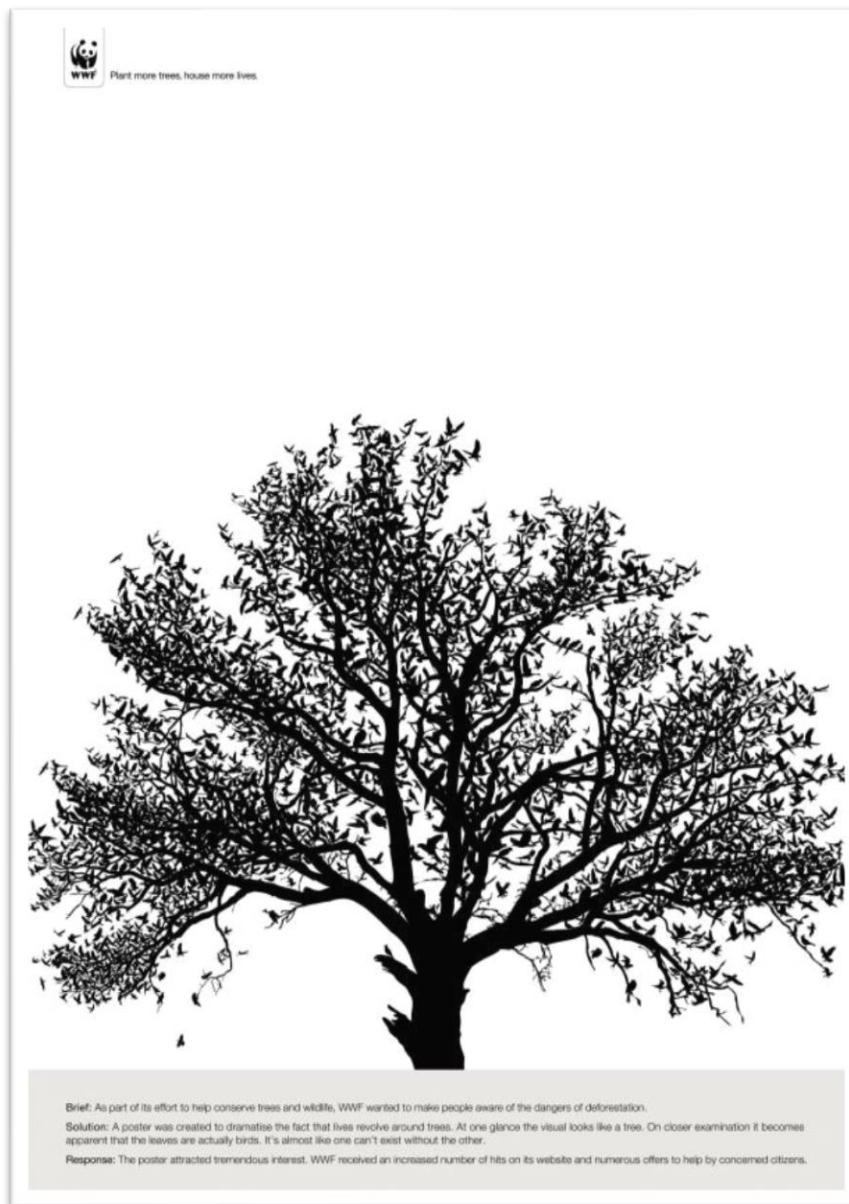

Рисунок 2.24 – «Plant more trees»

Визначне місце серед екологічних плакатів компанії WWF належить забрудненню навколишнього середовища, як землі так і вод. Викиди нафти та бензину в океани вбивають китів, акул та мілких риб, а природа довкола нас поступово перетворюється на суцільну купу сміття. Тисячі тварин немає де жити, бо довкола - людські відходи, деякі з котрих по-справжньому отруйні, а деякі розкладаються тисячоліттями, якщо їх не переробити - як пластик. І це впливає не лише на флору та фауну, але й на нас, людей (рис. 2.25 - 2.26).

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		35

відходи в океани та атмосферу. Такі небезпечні та драматичні дії принесли Greenpeace широке охоплення ЗМІ та допомогли мобілізувати громадську думку проти екологічно руйнівної практики.

Як і багато інших великих екологічних організацій, Greenpeace бере участь у низці кампаній, за допомогою яких привертає увагу до основних екологічних проблем та можливих шляхів їх вирішення. Враховуючи тісний взаємозв'язок між використанням енергії та зміною клімату, а також між іншими екологічними проблемами, велика частина діяльності Greenpeace зосереджена на енергетичних питаннях, і, у свою чергу, організація справила значний вплив на різні компоненти енергетичної системи.

Greenpeace бере активну участь у висвітленні питань, пов'язаних з енергетикою, включаючи відновлювані джерела енергії, ядерну енергію, нафту, бензин та зміну клімату. Організація готує детальні звіти, виконує дослідження, аналізує політику та поширює інформацію з екологічних питань серед громадськості.

Greenpeace не вимагає і не приймає фінансування від урядів, корпорацій чи політичних партій. Вона спирається на добровільні пожертви окремих прихильників і на грантову підтримку фондів. Чистий прибуток Greenpeace у 2001 році становив 112 мільйонів євро. Того року організація витратила близько 10 мільйонів євро на кліматичні кампанії.

Як і інші великі організації, котрі користуються підтримкою людей з багатьох країн, Greenpeace дуже вдало використовує плакат [10], як спосіб передачі інформації та заклик до дій чи, навпаки, як застереження. В своїх постерах організація часто звертається до совісті суспільства, закликаючи всіх бути відповідальними та не поступати жорстоко з тим, що і хто нас оточує (рис. 2.27), показує, яку шкоду природі наносять відходи, якщо не утилізувати їх правильно (рис. 2.28), символізмом та різними образами демонструє, до чого приводять егоїстичні людські дії (рис. 2.29), просто нагадує, що нам і нашим нащадкам на цій планеті, більша частина якої вже забруднена, ще дуже довго жити (рис. 2.30).

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						37
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Рисунок 2.27 – «Люди - найрозумніший вид, доведи це»

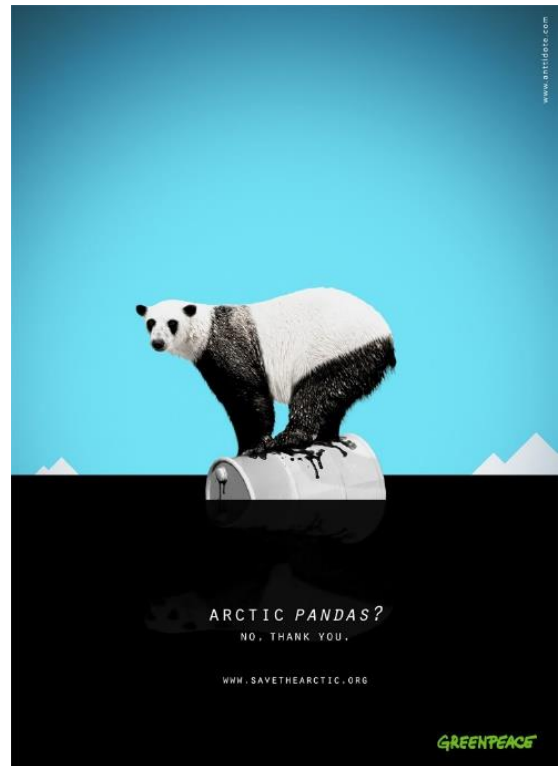

Рисунок 2.28 – «Арктичні панди? Ні, дякую»

Рисунок 2.29 – «Перероблюй»

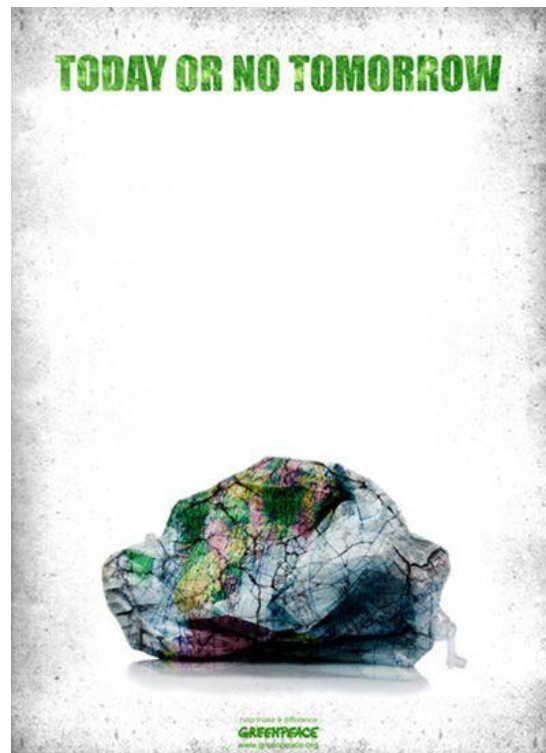

Рисунок 2.30 – «Чи сьогодні, чи завтра не настане»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

38

2.2.3 Міжнародне Трієнале еко-плакату «4-й Блок»

Міжнародна Трієнале «4-й блок» – унікальна дизайнерська виставка, яка проходить кожні три роки у Харкові – другому за величиною місті України. Її мета – розкрити останні тенденції та інновації в сучасному дизайні плакатів, а також інших видах мистецтва, які мають екологічну мету або конотацію [11]. Назва «4-й блок» походить від реактора №4, який був зруйнований під час вибуху на Чорнобильській АЕС.

Трієнале, яке вперше відбулося у 1991 році як невелика плакатна акція до п'ятої річниці Чорнобильської катастрофи, поступово перетворилося на всесвітньо відомий фестиваль екологічних мистецьких заходів та виставок, що збирає учасників як з України, так і з-за її кордонів. З кожним новим Трієнале все більше авторів надсилають свої роботи на виставку. Сьогодні колекція «4-й блок» налічує понад 4500 плакатів із 46 країн світу.

Невід'ємною частиною Трієнале є різноманітні майстер-класи, класні семінари та студентські екологічні акції, які збирають учасників з мистецьких шкіл та університетів України, а також численних студентів з міжнародної академічної спільноти.

Культурні заходи, як-от Міжнародна Трієнале «4 блок» є життєво важливими компонентами екологічної освіти нашого суспільства як в Україні, так і в усьому світі. Вони ініціюють відкритий діалог між людьми різних культурних сфер і сприяють кращому розумінню проблем навколишнього середовища серед людей з різним соціальним та професійним походженням, історією, звичаями та мовами. З кожним днем складаються нові робочі стосунки, знаходяться нові художні прийоми та реалізуються нові прагнення. Це, у свою чергу, сприяє вирішенню екологічних та культурних проблем, з якими ми стикаємося сьогодні, і сприяє подальшому налагодженню більш гармонійних відносин між природою та людиною.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						39
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Плакатисти зі всього світу, які подають свої плакати на Трієнале «4-й блок» [12], щоразу висвітлюють найнагальніші проблеми екології - забруднення океанів (рис. 2.31), викиди вихлопних газів у повітря (рис. 2.32), вирубка дерев (рис. 2.33), використання пластику (рис. 2.34), глобальне потепління та багато іншого. І, можливо, саме завдяки Трієнале та його учасникам на екологічні катастрофи, які поступово охоплюють всю Землю і кожного її жителя, звертають увагу все більше і більше людей. Основна задача Трієнале «4-й блок» - змусити людей замислитись про їхній руйнівний вплив на навколишнє середовище, і з цією задачею виставка, безумовно, чудово справляється.

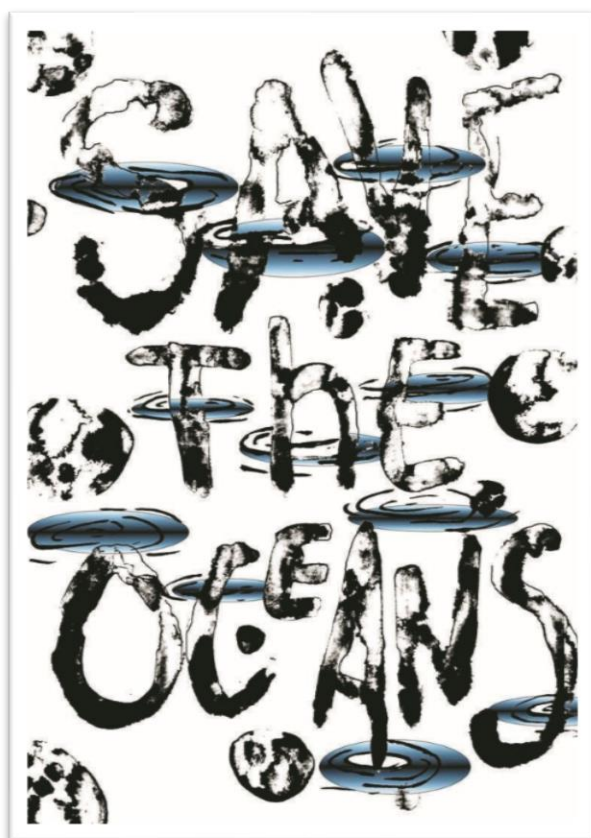

Рисунок 2.31 – «Врятуй океани»

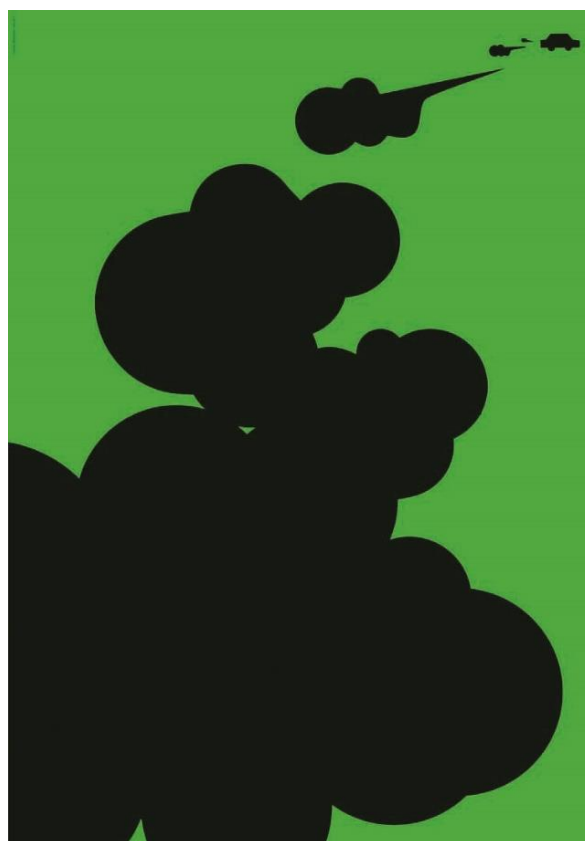

Рисунок 2.32 – «Забруднення повітря відпрацьованими газами»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

40

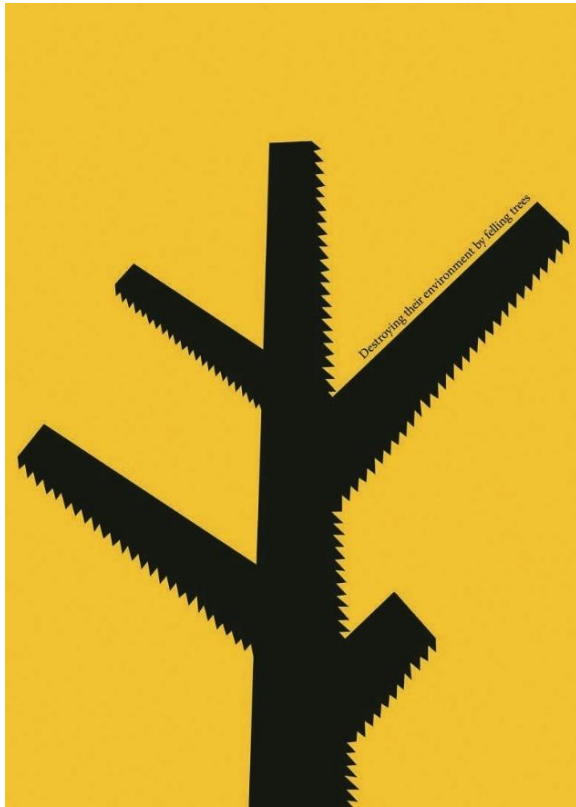

Рисунок 2.33 – «Спилювання дерев»

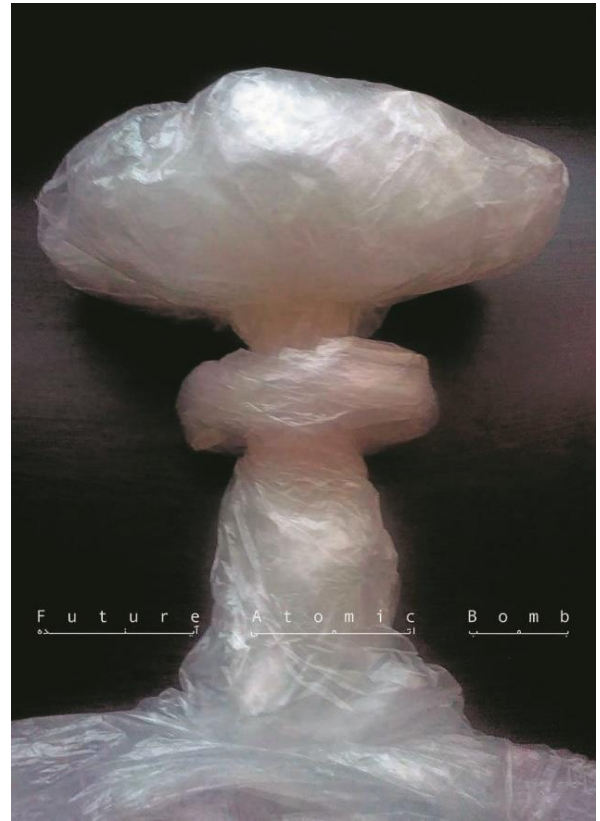

Рисунок 2.34 – «Атомна бомба
сьогодення»

Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

Арк.

41

3 ТВОРЧА РОЗРОБКА ДИЗАЙНУ ОБ'ЄКТУ ПРОЕКТУВАННЯ

3.1 Вибір та обґрунтування концепції дизайну об'єкту проектування

Головна ідея екологічних плакатів – розповідь про природу та про все, що її стосується, в тому числі й про екологічні проблеми та вплив на природу людства. Екологічні плакати створюються в першу чергу заради того, щоб посприяти покращенню екології навколишнього середовища методом запобігання шкідливого впливу людей на флору та фауну, щоб підвищити рівень екологічної обізнаності суспільства. Плакати повинні пробуджувати в глядачів почуття до природи, своїм глибинним чи поверхневим сенсом доносити до глядача важливий меседж – про те, що трапиться з довкіллям, якщо постійно його забруднювати відходами, про те, що буде з тваринами, якщо вирубувати парки-ліси і забирати в них домівку, про те, як екологічна катастрофа відобразиться на житті та здоров'ї самих людей і так далі. Саме тому так важливо розміщувати в парках подібні плакати – це бути позитивно впливати на свідомість людей і рівень забруднення місцевої природи значно зменшиться.

Розроблені мною постери спрямовані більше на дорослу аудиторію – заклик не водити автівку в парку, не курити, не виливати в водоймища токсичні відходи, не вирубувати дерева. Проте тема забруднення довкілля стосується й дітей, котрі, як і дорослі, інколи викидають сміття на землю замість смітника. Також діти можуть необачно гратися із вогнем, в результаті чого не виключена масштабна пожежа – і про таку загрозу розповідає один із плакатів.

Плакати повинні розміщуватись на видному місці, на достатньо великих банерах чи стендах. Для них потрібно обрати таке місце, щоб плакати не закривали гілки та листя, на достатньому рівні над землею – щоб вони не забруднювались багнюкою в дощову погоду і щоб їх зручно було читати (на рівні очей). Але постери повинні бути оточені природою, щоб люди розуміли

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						42
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

– ці плакати не про щось «далеке», «недосяжне», вони про довкілля, яке є прямо тут і зараз, про навколишнє середовище конкретно цього глядача.

3.2 Аналіз джерела творчості

Коли справа вимагає широкого розголосу та всебічної уваги, дуже важливо в процесі створення плакату використовувати яскраві елементи, котрі би приковували до себе погляд. Саме тому, маючи на меті створити щось помітне, потрібно ретельно підбирати джерело творчості, на основі якого будуть створюватися майбутні розробки, тому що джерело творчості - це фундамент дизайну об'єкту, те, з чого все починається. Отож, мною були досліджені основні стилі, поширені в мистецтві плакату, і обраними з них в якості джерела творчості стали авангард та flat-дизайн.

Саме авангард має на собі мету перетворити плакат на виклик. З'явившись у світі на рубежі XIX і XX століть, він швидко заявив про себе, як про щось полемічно-бойове. Авангард виходить за рамки класичної естетики, відмовляючись від декоративності, від всього нарочито красивого. Для нього важливіше бути чимось новим, революційним та лаконічним, підкреслювати символізм художніх образів. Авангард - це не про зарозуміле мистецтво, доступне та зрозуміле лише вищим рангам суспільства, це про приналежність до звичайного народу, про простоту форми і силу. Саме через це в авангарді використовуються шрифти прості, лаконічні і без засічок, а основними кольорами стилю є чорний, червоний та білий [13]. Звичайно, можна використовувати й інші кольори, але акцент все одно буде на трьох з них, котрі були зазначені вище.

Звернення до авангарду відчувається перш за все у закликах - «Не допусти!», «Не вирубай дерева», «Турбуйся не лише про власний комфорт», «Залиш автівку на стоянці», «Не кури в парку»; всі вони звучать в наказовій формі, трохи різко, по-бойовому, якби попереджуючи, що наслідки всіх цих дій будуть неминучими. В плакатах декоративність та деталізація зведені до

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						43
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

мінімуму, нахил йде скоріше до практичності, до простих, зрозумілих форм. Переважаючі кольори - червоний, білий та чорний.

Простотою форми, що сумісно з авангардом, славиться також flat-дизайн, елементи котрого теж були використані в плакатах.

Flat design у дослівному перекладі з англійської - «плоский дизайн». Виник він відносно недавно, а поширився вже тоді, коли Windows та Apple замінили свої іконки на саме плоскі та прості форми, відмовившись від тіней та деталізації. Flat-дизайн характеризується простотою, відмовою від багатоплановості, він не передає об'єми, не використовує текстури та рефлекси. Тільки передача контурів, тільки прості фігури, підкреслення легкості та невагомості. У flat-дизайні палітра зосереджується на 2-4 кольорах, що теж сумісно з раніше розглянутим авангардом. Але й тут бувають винятки, можна створювати дизайн й з більшою кількістю кольорів, кому як подобається. Головне - це передавати об'єм і прагнути до простоти. Шрифти також повинні бути без надлишків, зрозумілі та легкі.

Створенні плакати базуються якраз на flat-дизайні. Форми об'єктів прості, невибагливі, без деталізації, немає ні текстур, ні відблисків, тінь зустрічається лише на одному плакаті, але вона довга, що теж являється поширеним прийомом у плоскому дизайні [14]. Використання flat-дизайну - спроба влучити у тренд, який набуває популярності у наш час, що теж свого роду могло б звернути увагу на плакати.

3.3 Обґрунтування розробки головної ідеї дизайну об'єкту проектування

Для того, щоб створити для парку імені Чекмана дійсно актуальні плакати, мною були обрані теми, які справді торкаються екології нашого парку - це вирубка дерев, неналежна утилізація сміття, викиди токсичного газу в повітря, забруднення вод, проблема лісових пожеж, спричинених людською діяльністю, і куріння цигарок, дим котрих забруднює місцеве повітря і

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						44
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

недопалки з яких руйнують екосистеми отруйними речовинами. Чому ці теми настільки важливі, що їх треба висвітлювати в мистецтві плакату? Для цього було проведено дослідження кожної з них.

Побутове забруднення навколишнього середовища - це те, що ми повинні обговорювати частіше і гучніше. Воно відбувається не стільки через великі промислові підприємства, скільки через нас - звичайних людей. Замість того, щоб утилізувати сміття правильно, користуючись роздільними смітниками (для пластику, паперу, органіки та іншого виду сміття), чи хоча б просто викинути сміття в належне для цього місце, суспільство бездумно викидає свої відходи на узбіччя чи просто під ноги іншим перехожим та тваринам, забруднюючи природу. Сміттєзвалища дуже небезпечні - вони забруднюють підземні води, спричинюють утворення звалищного газу [15], місцеві тварини можуть поранитись, копаючись у відходах, і якщо вчасно не припинити забруднення довкілля - рано чи пізно нам і братам нашим меншим не буде де жити, адже все буде завалено сміттям. Чи до такого майбутнього повинне прагнути прогресивне суспільство? Чи на таке життя заслуговують тварини, які, на відміну від людей, прибрати сміттєзвалища не можуть? Перший плакат саме про це - про безвідповідальність людей, котра тягне за собою пагубні наслідки. Піднята у плакаті проблема повинна закликати суспільство до відповідальності, адже серед Земних мешканців є й ті, хто не може власноруч піклуватися про свій добробут (рис. 3.1).

Знеліснення - чи не найактуальніша екологічна проблема сьогодення. Вирубка дерев, особливо у місті їх найбільшого скупчення (ліси, парки), тягне за собою низку проблем, повну загрозу котрих людство й досі не розуміє. Чим більше дерев вирубується - тим більше тварин залишається без домівок і гине. Мало хто знає, що ліси й парки зупиняють можливі повені - дерева дуже добре поглинають воду з ґрунту, а ґрунт, укріплений кореневими системами дерев, краще утримує вологу і менш схильний до зсувів.

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						45
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

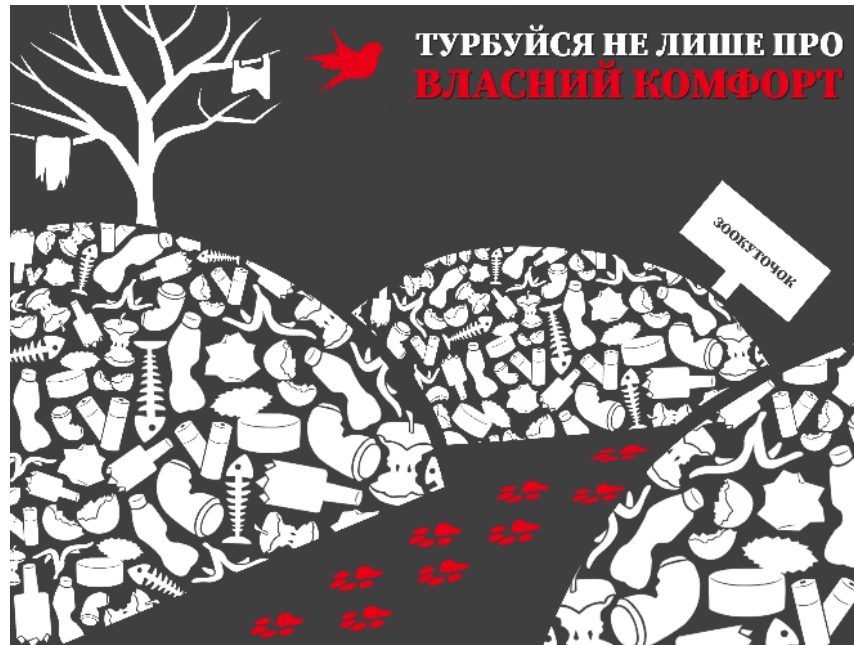

Рисунок 3.1 – «Зоокуточок»

Саме через знищення дерев відбувається викид парникових газів у повітря, які підвищують температуру і спричиняють вплив на глобальне потепління. Чим менше на планеті дерев - тим більше в атмосфері CO₂, а це шкода не тільки для природи, але й для людей - забруднення повітря викликають серцево-судинні та респіраторні захворювання, які можуть закінчитись смертю людини [16]. Тому ідея другого плакату, на якому дерево зображене в формі людських легень – донести людям, що вирубка лісів та парків понесе за собою невиправні екологічні проблеми, котрі безсумнівно торкнуться людства. Це не лише про життя самого дерева – це про те, що нашим легням необхідний кисень, котрий дерева так вправно виробляють заради нашого блага. Саме тому парки та ліси - легені нашої планети, і їх треба берегти, як свої власні легені (рис. 3.2).

Не менш небезпечним є забруднення атмосферного повітря відпрацьованими газами автотранспорту. Як і знеліснення, транспорт теж є однією з причин утворення парникового ефекту, котрий тягне за собою глобальне потепління, танення льодовиків і підвищення рівня води в океанах, що рано чи пізно спричинить затоплення прибережних містечок.

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			46

Рисунок 3.2 – «Легені»

Викиди вихлопних газів впливають на органи дихання, імунну, кровоносну, центральну нервову та серцево-судинну системи, спричинюють вроджені дефекти розвитку. Все це тягне за собою такі наслідки, як збільшення ризику різних хвороб та скорочення тривалості життя. Дослідження повідомляють, що люди, які живуть у будинках, розташованих поблизу великих доріг, хворіють на онкологію в декілька разів частіше, ніж люди, котрі живуть в будинках, що знаходяться на відстані від доріг [17]. Це доводить, що вихлопні гази є надто небезпечними як для природи, так і для людського організму. Третій плакат саме про тих водіїв, котрих не спинить навіть шлагбаум. Не дивлячись на те, що парки завжди відводять місце під стоянки для автомобілів, деякі люди продовжують водити автівку там, де повинні гратися діти. Якщо кожен водій подумає "я один такий сюди заїду, бо мені потрібно", то вже дуже скоро між деревами будуть їздити десятки машин, що значно погіршить екологічний стан середовища. Нам потрібно розуміти

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						47
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

загрозу, котру це все несе в собі, і зробити все можливе, щоб парки залишилися вільними від отруйних газів автівок (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – «Вихлопні газы»

Забруднення ґрунту та повітря вже були обговорені, тепер настав час поговорити про забруднення води. Окрім лісів, тварини також живуть у водному середовищі - у річках та ставках. Нажаль, їх також торкається екологічна катастрофа, спричинена викидом у воду відходів - це стічні води, витоки нафти, промислові відходи підприємств. Наслідки забруднення води катастрофічні - зменшення видової різноманітності річкової флори і фауни, заростання і зникнення водойм, спалахи різноманітних хвороб, котрі якщо не торкнуться людей - то точно торкнуться тварин, адже вони вживають цю воду [18]. Все частіше у парку можна зустріти труби, направлені у місцеві річки - з них виходять каналізаційні води і відходи неподалік влаштованих підприємств. Поступово водоймища стають непридатними для проживання в них живих істот, і добре, якщо більша частина з них переселиться в інше місце,

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		48

а якщо більша частина загине від накопичення в організмі отруйних речовин? Четвертий плакат містить зображення двох білих лебедів, котрі виплили на прогулянку зі своєю малечею. Навколо них – забруднена вода, яку хімікати пофарбували у червоний колір. Позаду майоріє поодиноке дерево, котре єдине не зрубала корпорація, що вирішила побудувати у парку фабрику. Це місце більше не придатне для проживання живих істот, бо зовсім скоро в таких умовах вони всі загинуть. Людству треба попіклуватися про те, щоб поблизу парків не було ніяких промислових заводів і щоб в річки, озера та ставки не виходили каналізаційні труби, інакше зовсім скоро на місті парку залишиться пустка без будь-яких ознак життя (рис. 3.4).

Рисунок 3.4 – «Фабрика»

Лісові пожежі спричинили чимало лих, і не дивно, що однією з найпоширеніших причин виникнення пожежі є халатність людей. Достатньо

						ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата			49

кинути запалену сигарету в траву, щоб вже завтра половина парку була стерта з лиця Землі полум'ям. Те ж саме стосується і запалення багаття - парк не місце для шашликів, будь-яка іскорка, що відскочить від багаття, може підпалити дерево, а поміж дерев вогонь просувається дуже швидко і вже зовсім скоро звичайна людина загасити пожежу не зможе. По цій причині місцева влада кожного року просить суспільство не розпалювати вогонь в парках та лісах, не гратися з вогнем поблизу дерев, не курити в подібних місцях. Наслідки лісових пожеж катастрофічні - величезні викиди отруйних речовин в повітря і збільшення кількості смертей від серцево-судинних та респіраторних хвороб, зникнення рослин та тварин, зміна мікроклімату регіону, обгорілий ландшафт є більш схильним до займання в майбутньому. Та й для економіки це серйозний удар - витрати на гасіння такої масштабної пожежі дуже великі, це значний тягар для бюджету [19]. Але найстрашніше те, що через недбалість однієї людини можуть загинути сотні, тисячі живих істот. П'ятий плакат зустрічає погляд глядача яскравим полум'ям на фоні, котре спричинене недбалим користуванням сірниками та запальничками або тим, що необачні люди не загасили за собою багаття. Лісові пожежі розвертаються на дуже великі території і часто перекидаються на домівки та людей, що живуть поруч. Поблизу парку імені Чекмана і навіть в його межах проживає дуже велика кількість людей. Про це не треба забувати (рис. 3.5).

Тема цигарок була піднята не дарма, адже недопалки від сигарет значно погіршують екологічний стан нашого довкілля. Фільтри від цигарок - найпоширеніше сміття на Землі, вони містять в собі тисячі хімічних речовин, котрі здатні вбити гризунів, рослини, гриби, комах та інші форми життя. Коли вчені провели експеримент, кинувши у горщики з рослиною сигаретний фільтр, щоб подивитися, як він буде впливати на ріст пагонів, виявилось, що недопалки зменшують довжину цих пагонів. Немає ніяких сумнівів у тому, що сигарети шкодять не тільки людям, але й природі. Окрім того, самий тютюновий дим теж дуже шкідливий для навколишнього середовища - у 1900х роках, захищаючи магістерську дисертацію, Мейбл Діббел виявила, що

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						50
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

видихання цигаркового диму на проростки уповільнює їхній ріст і спотворює структуру клітин [20]. Шкода, та у парках виявляється дуже велика кількість недопалків, і сама велика частина з них знаходиться саме біля лавок, навіть якщо поблизу стоїть смітник.

Рисунок 3.5 – «Пожежа»

Знаючи, яку пагубну дію сигарети скоюють на навколишній світ, так важливо розповісти про це всім людям та впливати на те, щоб суспільство перестало курити цигарки в парках. Шостий плакат допоможе в цій справі. Він наглядно демонструє деструктивний вплив тютюнового диму на рослини, також розповідаючи, що і недопалки небезпечні для всього живого навколо. Чим більше людей це усвідомить - тим скоріше ми вирішимо ще одну

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						51
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

екологічну катастрофу, врятувавши місцеві флору та фауну від гибелі (рис. 3.6).

Таким чином, дослідивши екологічні теми, котрі стосуються парку, було обрано найактуальніші з них, на основі яких були створені шість плакатів екологічної тематики. Кожен з них буде доцільним для використання у парку, адже кожен несе в собі важливий меседж і є достатньо яскравим та помітним, щоб звернути на себе увагу перехожих.

Рисунок 3.6 – «Сигаретний дим»

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		52

ВИСНОВКИ

Під час виконання роботи було проаналізовано багато різних тем, які значно допомогли зі створенням плакатів екологічної тематики. Була зібрана інформація про те, що таке плакати та які види і жанри в них є; доведена доцільність саме екологічних плакатів. Заглиблення в тему історії плакатів від минулого до сьогодення додало важливої інформації про стилі постерів та їх використання на практиці, розповіло про відомих плакатистів минулих часів та сам процес створення і розміщення плакатів в просторі. Аналіз робіт художників, які працювали над темою екології в плакатах, і зібрання робіт відомих еко-організацій допомогли зрозуміти сутність плакатів екологічної тематики та надихнули на створення постерів саме в обраних мною темах, завдяки ним я зрозуміла, які символи, образи та заклики варто використовувати в процесі створення еко-плакатів, щоб вони в результаті були «працюючими», влучними та доцільними.

В плакатах, розроблених для парку імені Чекмана, висвітлюються важливі екологічні теми, що є актуальними для скверів. Це куріння та утилізація недопалків неналежним чином; забруднення водою хімічними відходами; забруднення довкілля сміттям; викиди в повітря вихлопних газів від машин та їх вплив на природу і людей; необачні дії з вогнем, котрі приводять до лісових пожеж; вирубка дерев, що несе за собою зменшення вироблення кисню, збільшення викиду в атмосферу вуглецю та зміну клімату. Плакати будуть не тільки прикрашати середовище, але й доносити до перехожих важливість збереження місцевої флори та фауни, будуть повчати дітей та пробуджувати свідомість дорослих, що, можливо, призведе до зменшення відсотку забруднення довкілля у парках.

Розроблені плакати є унікальними в своєму роді – вони були створені з нуля; також для їх розробки були використані яскраві кольори чи добре помітні елементи і фігури, які притягують до себе погляд. Щоб зробити

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						53
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

постери більш сучасними, їх було виготовлено з допомогою нині трендового стилю – flat-дизайну.

Щоб плакати, які, звичайно, будуть розміщуватись в парку, слугували довше, їх треба захистити від погодних умов – сонячних променів, крапель дощу, поривів вітру. Для цього можна використовувати спеціальні фарби, стійкі до УФ-випромінення, чи, що краще, звернутися до пост-оброблення, як лакування чи ламінування. Плакати повинні висіти чи стояти на рівні очей, потрібно переконатись, що їх не будуть закривати гілки та листя дерев. Найкраще місце розташування подібних постерів – біля лавок та смітників; біля водоймищ, на набережній; при вході та на виході з парку; в місцях скупчення людей.

Також за допомогою графічних редакторів плакати було розміщено на фотографіях парку, щоб оцінити, як вони будуть виглядати в просторі (додаток Б).

					<i>ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ</i>	Арк.
						54
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1 Андрейканіч А. І. Визначення поняття плаката, його види та жанри / А. І. Андрейканіч // Вісник Закарпатського художнього інституту. – Електронні дані. – Рівне, 2013. – Вип. 19. - С. 121-126.

2 Олешко О. П. Екологічні проблеми у соціальному плакаті [Електронний ресурс] / О. П. Олешко, Ю. Р. Петровська, Т. Я. Палій // Научная Конференция, Симпозиум, Конгресс на Проекте SWorld - Апробация, Сборник научных трудов и Монография. – Електронні дані. – Львів, 2019 р. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/index.php/ge7-11/31212-ge7-018> (дата звернення: 05.06.2022). – Екологічні проблеми у соціальному плакаті.

3 Друкарня [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Кременчуг : Друкарня, 2022. – Режим доступу: <https://kremdruk.com.ua/ua/ru-kak-bez-problem-sozdat-pravilnyj-plakat-ua-jak-bez-problem-stvoriti-pravilnij-plakat/> (дата звернення: 05.06.2022). – Як без проблем створити «правильний» плакат.

4 International Poster Gallery [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – 460C Harrison Ave Suite C19, Boston, MA 02118, USA: 1997-2022 – Режим доступу: <https://www.internationalposter.com/a-brief-history-of-the-poster/> (дата звернення: 05.06.2022). – A brief history of the poster.

5 Бернат Л. А. Історія становлення та етапи розвитку екологічного плаката в Україні / Л. А. Бернат // Культурна спадщина України: сталий розвиток і національна безпека : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Електронні дані. – Київ, 2017 р. – Т. 1. – С. 177-183.

6 World Wildlife Fund [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – World Wide Fund For Nature: Gland, Switzerland, 2020. – Режим доступу: https://wwf.panda.org/discover/about_wwf/ (дата звернення: 05.06.2022). – Who we are.

7 World Wildlife Fund [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – World Wide Fund For Nature: Gland, Switzerland, 2020. – Режим доступу:

					ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ	Арк.
						55
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

<https://www.worldwildlife.org/about/history> (дата звернення: 05.06.2022). – History.

8 Плакаты фонда WWF в защиту окружающей среды [Электронный ресурс] // История пропаганды. – Электронні дані. – 2013. – Режим доступу: <https://propagandahistory.ru/1426/Plakaty-fonda-WWF-v-zashchitu-okruzhayushchey-sredy/> (дата звернення: 05.06.2022). – Плакаты фонда WWF в защиту окружающей среды.

9 Greenpeace [Электронный ресурс] : [Веб-сайт]. – Электронні дані. – Greenpeace International: 02 H St NW #300, Washington, DC 20001, USA: 2020. – Режим доступу: <https://www.greenpeace.org/usa/about/> (дата звернення: 05.06.2022). – About.

10 Google [Электронный ресурс] : [Интернет-портал]. – Электронні дані. – 1600 Amphitheatre Parkway Mountain View, CA 94043, USA, 1998-2022. – Режим доступу: https://www.google.com/search?q=greenpeace+posters&hl=uk&sxsrf=ALiCzsY8MN2k5ms5ffLHUp3VBoUDflhAoA:1653571475890&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjsirnjof33AhUCwKQKHYSKDLEQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1536&bih=722&dpr=1.25 (дата звернення: 05.06.2022). – Greenpeace posters.

11 Association Of Graphic Designers 4th BLOCK [Электронный ресурс] : [Веб-сайт]. – Электронні дані. – Харків: Міжнародна триєнале екоплаката, 1991-2022. – Режим доступу: http://the4thblock.org/?page_id=48 (дата звернення: 05.06.2022). – The 4th block.

12 Маляр О. The 4th block posters [Электронный ресурс] / Олександра Маляр // Association Of Graphic Designers 4th BLOCK. – Электронні дані. – Харків, 2018. – Режим доступу: https://readymag.com/u65534308/1222870/?fbclid=IwAR3Hgb7mmeJKdmtks0qaGk9ZnWEMq3YnJD_6wsUTxJchS7ZVMJ9Nnot4yIE (дата звернення: 05.06.2022). – THE "4TH BLOCK" X INTERNATIONAL ECO-POSTER TRIENNIAL.

										Арк.
										56
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата						

ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ

19 Світалінський М. Лісові пожежі - гасіння, наслідки та причини виникнення [Електронний ресурс] / Микола Світалінський // NRV UA. – Електронні дані. – 2021. – Режим доступу: <https://nrv.org.ua/lisovi-pozhezhi-hasinnya-naslidky-ta-prychyny-vynyknennya/#nav2> (дата звернення: 05.06.2022). – Лісові пожежі – гасіння, наслідки та причини виникнення.

20 Сигаретні недопалки – не просто сміття, а справжнє лихо для навколишнього середовища [Електронний ресурс] // Ukr.Media. – Електронні дані. – 2019. – Режим доступу: <https://ukr.media/world/397656/> (дата звернення: 05.06.2022). – Сигаретні недопалки — не просто сміття, а справжнє лихо для навколишнього середовища.

					<i>ДРДЗ. 2018076.01.20.ПЗ</i>	Арк.
						58
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

ДОДАТОК А
ЕТАПИ РОЗРОБКИ ПЛАКАТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ

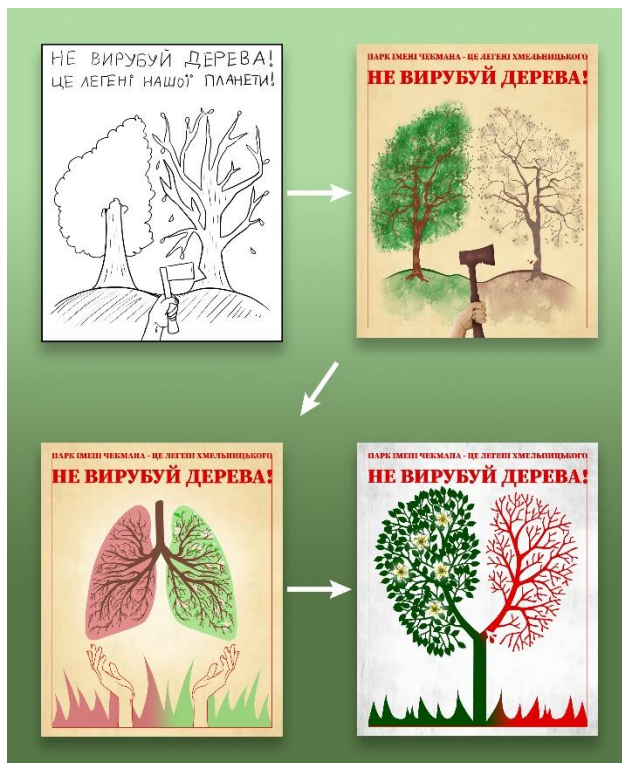

Рисунок А.1 – Плакат 1

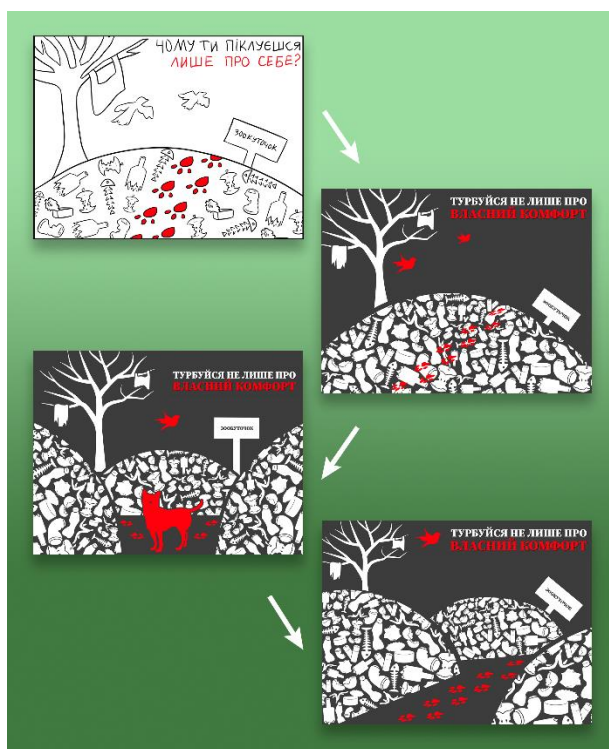

Рисунок А.2 – Плакат 2

Рисунок А.3 – Плакат 3

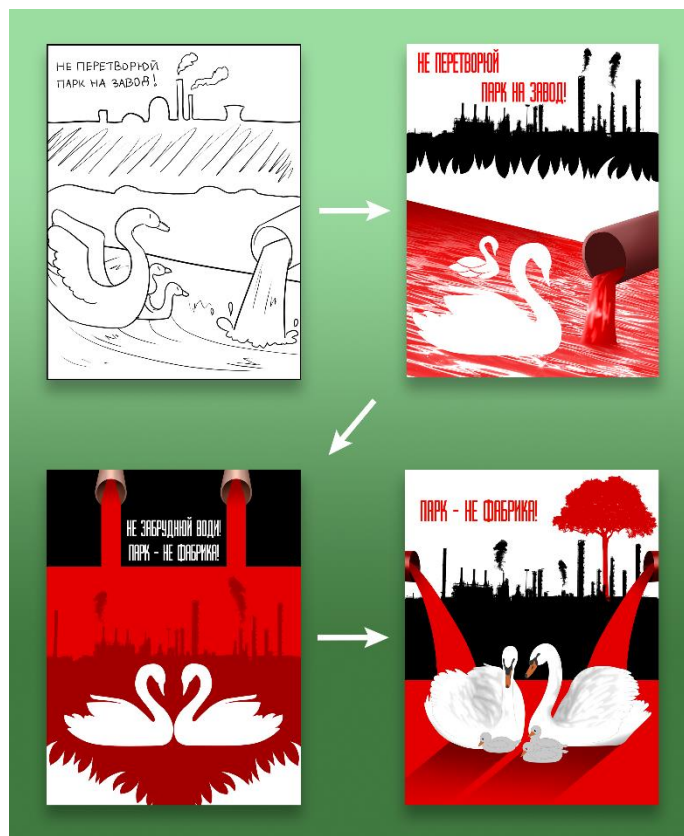

Рисунок А.4 – Плакат 4

Рисунок А.5 – Плакат 5

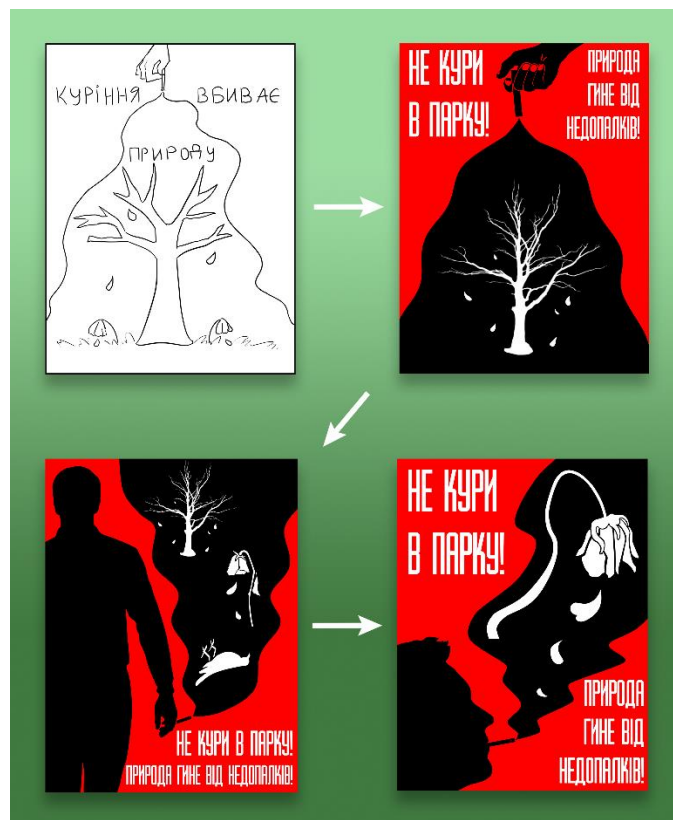

Рисунок А.6 – Плакат 6

ДОДАТОК Б
РОЗМІЩЕННЯ ПЛАКАТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ В ПАРКУ

Рисунок Б.1 – Білборд

Рисунок Б.2 - Стенд

Рисунок Б.3 - Стенд

Рисунок Б.4 - Стенд

Рисунок Б.5 - Білборд

Рисунок Б.6 - Білборд

ДОДАТОК В ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ БАНЕР

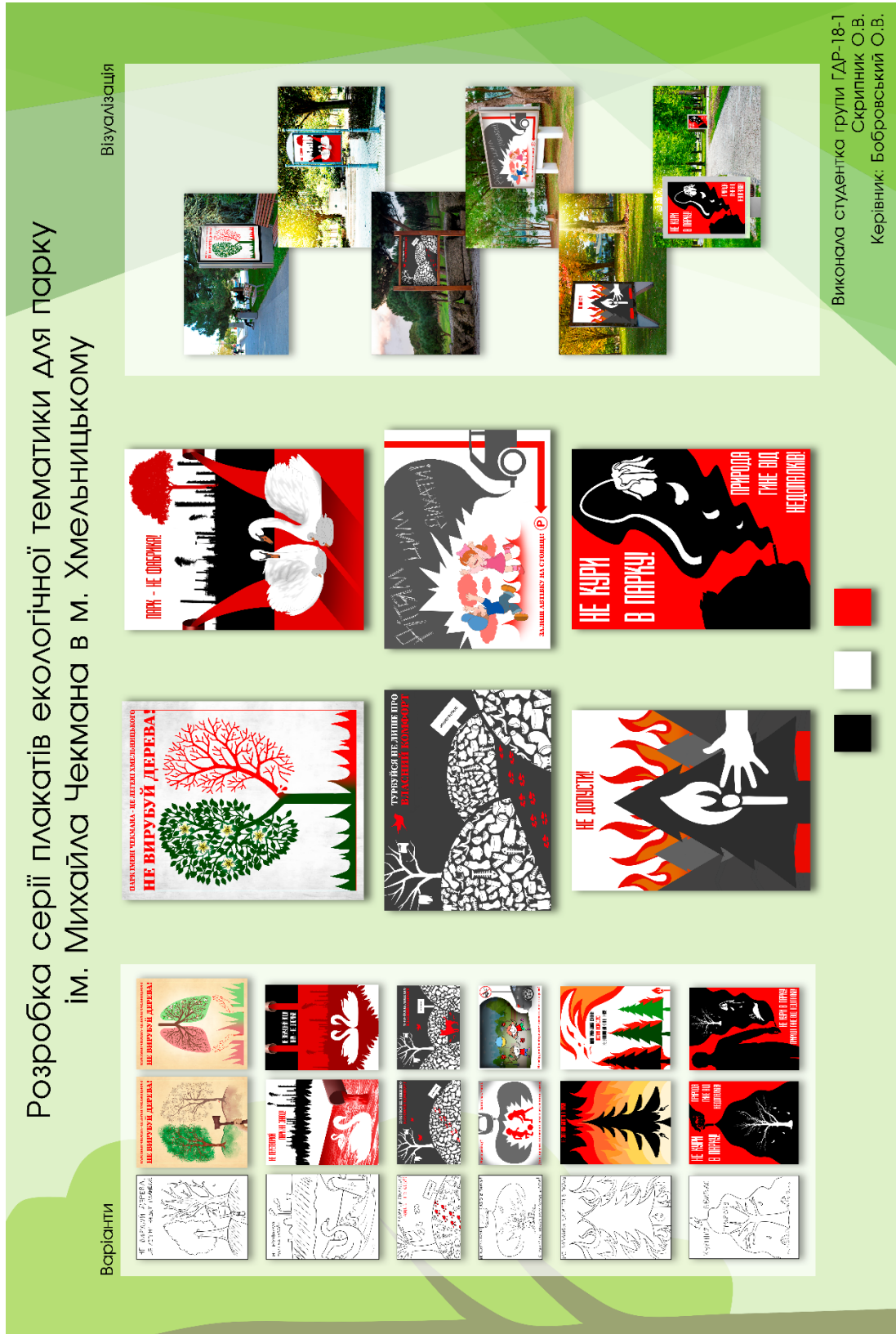

Рисунок В.1 - Банер